

Haller, Zeev **הלר, זאב וילהלם**
1884-1956

אדריכל. זכור בזכות בנין דירות וחנויות עם מרפסות מתעגלות שתכנן סמוך לאחר עלייתו לארץ (בית-מרקחת טבצ'ניק, רח' המלך ג'ורג'). יליד לייביץ גרמניה. למד בתיכון מקצועי-טכני של דרזדן ושל יטאו (סיים 1904). עבד בפרנקפורט (1904-7) המשך בבי"ס טכני גבוה ב-דארמשטאט (סיים 1910). השתקע בלייפציג ועבד כמתמחה (עד 1914) וכעצמאי (עד 1933) בתחום התעשייה ובנית חוות לימוד חקלאיות (וויסנפלד, קובורג, סטאנדאל ועוד). הלר עלה בהיותו בן 49 (1933), ופעל כעצמאי בת"א. לאחר פרוץ מלחמ"ע עבד במע"צ (1940-41) ולאחר מכן כמפקח במחלקת התעשייה הכבדה של ממשלת המנדט (1942-44). עם הקמת מדינת ישראל שימש כחבר בצוות התכנון הפיסי בראשותו של שרון (1948-1953). הלר נפטר בהיותו בן 72.

עבודות בת"א אם לא צויין אחרת:

1933 בית-דירות: יהודה-הלוי 33/מזא"ה; דיזנגוף 42.
1934 בית משפ' גבאי, תל-בנימין, רמת-גן.
בית משפ' לורד מלצ'ט, תל-מונד.
בית-דירות וחנויות: בן-יהודה 60.
1935 בתי-דירות: שטראוס 3; בן-יהודה 120, 230.
בית-ארליך, הרצל 79/ פלורנטין; לוינסקי 46-48.
1936 בית-דירות ובית-מרקחת ("טבצ'ניק"), המלך ג'ורג' 54/דיזנגוף 4; אידלסון 14.

עבודות נוספות: חוות הילדות בנהלל (כנראה עם לוטה כהן), מצבת חיים ארלוזורוב בבית העלמין בת"א ועבודות שונות בטיילת ת"א.

Stolzer, Iguen Dr **שטולצר, איגן**
1886-1958

אדריכל, יליד הונגריה. למד בתיכון טכני בבודפשט ועיצוב פנים במכללה הטכנית במינכן (סיים 1908). כעבור שנתיים בגיל 24 הגיע לברלין וכעבור שנה (1911) הצטרף למשרדו של אוסקר קאופמן איתו עבד במשך 31 השנים הבאות (עד 1942). בתקופה זו השלים במינכן עבודת דוקטור בנושא התיאטרון (1916), שירת שנה אחת כקצין במלחמ"ע ועלה ארצה בהיותו בן 48 (1934) לאחר עליית הנאצים לשלטון, כשבידו סכום כסף לא גדול (1000 מארק) שקיבל בתמורה למכירת ספרייתו. בארץ המשך לעבוד עם קאופמן בתכנון תיאטראות ("הבימה" בת"א, "אורה" בחיפה) ואדריכלים אחרים (ר' עבודות). בשנת 1957 יצא לאירופה ביחד עם אשתו האדריכלית יהודית סגל (ע"ע) אבל נפטר כעבור שנה ברומא בהיותו בן 72.

עבודות בארץ:

תיאטרון "הבימה" (1934-7) ת"א. עם אוסקר קאופמן. השלמת הפנים להופעה ראשונה (בבנין לא גמור) 1945. הבנין שונה מאז מספר פעמים על ידי דב כרמי (1962) לנדאו דה מאיו (1970).

קולנוע "אורה", חיפה. עם אוסקר קאופמן.
ביכ"ע ישרון, ירושלים (פרס 1) עם מאיר רובין ובנימין אנקשטיין (1934-6).

Kaufmann, Oscar **קאופמן, אוסקר**
1873-1956

מחשובי מתכנני התיאטראות בגרמניה ובאוסטריה. נולד בהונגריה. למד בביה"ס הטכני בקאלרסרואה, גרמניה. סיים אדריכלות בבודפשט. גר בברלין מ-1900. עלה בהיותו בן 61 (1934). עזב בשנות הארבעים. נפטר בהיותו בן 83.

עבודות:

תיאטרון הבל (1901); תיאטרון "פולקס בינה" (1914); אופרה קרול (1923); התיאטרון הקומי (1924); תיאטרון "הרנסנס" (1926) - כולם בברלין. התיאטרון העירוני, רמרהאבן גרמניה; התיאטרון העירוני, וינה, אוסטריה.

עבודות בישראל:

בנין תיאטרון "הבימה" (1934-7). המבנה המקורי לא הושלם והשלב שונה מאז מספר פעמים: ע"י דב כרמי (1962); לנדאו ודה מאיו (1970).

בנייני דירות: רות 2/יעל 3, ת"א (1935); חורב 26, אחוזה, חיפה.

Klein, Alexander **קליין, אלכסנדר**
1879-1961

אדריכל. מחשובי מתכנני העיר בארץ ובעולם. יליד אודסה, אוקראינה. סיים ביי"ס תיכון והמשיך במכללה הטכנית בפטרסבורג (סיים 1904). כעבור שנתיים בהיותו בן 27 (1906) זכה בפרס ראשון בתחרות לתכנון ביה"ח העירוני בפטרסבורג והתמנה לאדריכל ראשי של הפרויקט. בהמשך, ערך סיור לימודים באיטליה (1910-12) עם שובו לרוסיה פעל כאדריכל-יועץ למפעלי תעשייה. במסגרת זו תיכנן מספר שכונות פועלים, מרפאות ומועדונים באזורים שונים. במלחמ"ע היה ממונה על מדור האדריכלות במכון הטכנולוגי של פטרסבורג (1915-17).

ב-1920 עבר עם משפחתו לברלין, התמחה בתחום השיכון העממי ופרסם מספר מאמרים בנושא זה. כמו כן הוזמן לתכנן שיכון של אלף יחידות ע"י מרסבורג ושיכונים אחרים בברלין ובסביבתה. לאחר מכן עבד במסגרת המכון הממשלתי הגרמני לתכנון כלכלי של הבנייה והשיכון ובהמשך ניהל מכון עצמאי לחקר נושא המגורים בסיועה של הממשלה הגרמנית.

עם עליית הנאצים לשלטון (1933) נאלץ לסגור את המכון. שנה לאחר מכן הופיע הכרך הראשון בסידרת ספרים בנושא שכונות מגורים: "הבית החד משפחתי" (1934) הוצאת יוליוס הופמן) - מהחשובים שהתפרסמו בגרמניה בתחום זה.

קליין עלה לארץ בהיותו בן 56 (1935), בהזמנת המוסדות הלאומיים והתמנה ליועץ תכנון ערים של הקרן הקיימת. זמן קצר לאחר מכן מונה לפרופסור לבנין ערים ושיכון בטכניון בחיפה. בשלהי מלחמ"ע (1943) יסד ועמד בראש המכון למחקר בנין עיר ושיכון שליד הטכניון. ב-1956 פרש מעבודתו ונפטר כעבור חמש שנים בהיותו בן 82.

עבודות בישראל: כ-60 תכניות עיר ושכונות, ביניהם טבעון, שנחשבה בשעתו למוצלחת בערי הגנים בארץ, וכן את התוכנית הראשונה של קרית הטכניון.

בנינים: המכון לאלקטרוטכניקה בטכניון, חיפה.

ביכ"נ בחדרה (פרס 1) עם יהודית סגל (1935).
 שכונת קרית מאיר, 170 דירות, רח' דובנוב (פרס 1) עם
 יהודית סגל (7-1936).
 טיילת חוף ת"א (1937) (שני פרסים בתחרות. שונתה).
 תוכנית לשכונת תלפיות, ירושלים (1943).
 הצעה לפיתוח רצועת ירק סביב העיר העתיקה, ירושלים
 (1943).
 בית ההסתדרות ירושלים (1950-57).

שטיינהארט, יעקב
 1887-1968

צייר. נודע בזכות הדפסים (חתוכי עץ) על נושאים יהודיים
 ותנ"כיים. יליד ציריך, גרמניה (היום פולין). בגיל 19
 (1906) למד בבי"ס לאמנות ומלאכה בברלין אצל לוביס
 קורינת (1856-1925) והרמן שטרוק (ע"ע). כעבור 3 שנים
 המשיך בפאריז אצל סטינלן (1859-1923) (Steinlen)
 ומאטיס. כאשר חזר לברלין (1912) נמנה על מייסדי קבוצת
 האמנים "הפאתטיים" (DIE PATHETIKER), יחד עם
 הציירים אריך הקל, לודויג מייזנר, יוסף בודקו וריכרד
 יאנתור, שהיו מחלוצי האקספרסיוניזם היהודי בגרמניה.
 ערך ביקור קצר בארץ בהיותו בן 38 (1925).
 שטיינהארט עלה ארצה בהיותו בן 46 (1933) וגר
 בירושלים. לימד ביבצלאלי שנה (1935). עזב בגלל סכסוך
 עם יוסף בודקו, אבל חזר ללמד בימיו של ארדון (מ-1940
 ואילך). לימים מונה למנהל המוסד (1953-57).
 שטיינהארט נפטר בהיותו בן 81.

מנדלסון, אריך
 1887-1953

אדריכל גרמני-יהודי. זכור בעיקר בזכות סידרת רישומים
 עתירי דימיון ובנין מצפה כוכבים ע"ש איינשטיין
 (1920-24), שהם מהדוגמאות המפורסמת ביותר של
 אקספרסיוניזם באדריכלות. בהמשך פיתח סגנון דינמי רב
 עוצמה, שהפיתח חיים בבניינים שימושיים, כגון בתי
 חרושת, בתי מסחר, משרדים ובתי חולים. עם עליית
 הנאצים לשלטון נמלט לאנגליה. בו זמנית החל לעבוד גם
 בארץ ישראל (6-1934). לאחר מכן השתקע בי-ם (9-1936).
 עם פרוץ מלחמת"ע עבר לארה"ב. נפטר בהיותו בן 66.
 (ביוגרפיה מורחבת ראה כרונולוגיה כללית).
 עבודות בארץ ישראל:

- 1934-36 בית-ויצמן ברחובות.
- 1935 תכנית להמשך בנין האוני' העברית הר
 הצופים.
- 1935-36 מועדון האוני' העברית סמוך למכון
 לארכיאולוגיה, הר-הצופים.
- 1936 בית-זלמן שוקן וספריית שוקן, י-ם.
- 1937-38 בית-חולים רמב"ם בחיפה (שונה מספר
 פעמים).
- בנק-לאומי, רח' יפו, ירושלים.
- בית-ספר, יגור (שונה).
- המרכז הרפואי האוניברסיטאי 'הדסה' בהר-
 הצופים (20,000 מ"ר) כולל בי"ס לאחיות
 ומכון למחקר רפואי. שוקם והורחב ע"י רכטר,
 זרחי, רכטר (1976).
- 1939 המכון החקלאי והמכון ע"ש וולף, רחובות.

בית ויצמן הוא מהיפים שתכנן מנדלסון בתחום המגורים.
 אבל גם כאן, כמו בבניינים אחרים עולה הסקיצה הרעיונית
 על המציאות. עם זאת יש בבנין כמה אלמנטים מיוחדים:
 *הדגשת חדר המדרגות כמגדל המאזן את המסה
 האופקית. כך גם החלונות המאורכים המדגישים את
 אנכיות המגדל שהוא לכשעצמו אינו גבוה במיוחד.
 *הבריכה, שיש בה מעין מחווה לאדריכלות המזרח,
 מגביהה את 'המגדליות' של חדר המדרגות. מנדלסון עושה
 כאן מחווה שהוא בו זמנית צורני ופונקציונלי ולכן מאזן
 גם מבחינה סגנונית. במילים אחרות, לו היה הבנין ממוקם
 באירופה למשל, ספק אם היינו מרגישים באפקט היס
 תיכוני של הבריכה. מאידך בהיותו ממוקם בארץ, הוא
 מעלה ובצדק את הדימוי 'המזרחי' המתאזן שוב בגין
 'השימושיות' של הבריכה.

בי"ח 'הדסה': גג רחבת הכניסה, כולל שלוש כיפות,
 שמשמעותן אינה יכולה להתפס אלא בהתייחסות ברורה
 לנוף הגגות של העיר העתיקה. מבחינה זו גרמו כיפות אלו
 לתגובות צפויות של תמיהה אצל מי שחיפש פונקציונליזם,
 בעוד הן משמשות בברור כאלמנט ריגשי - היבט המתחזק
 מכך שהכיפות כאילו צומחות מתוך הגג השטוח.
 ציפוי האבן של הבנין שימש מופת לדורות רבים, למרות
 שהיו לו ממשיכים בודדים. מאחר והחוק בירושלים מחייב
 ציפוי הבניינים באבן, בעוד שהבניינים הם למעשה בטון
 ובלוקים, חושף מנדלסון את חוסר הכנות של 'ציפוי' בדרך
 מקורית ובלתי צפויה, ע"י העמדת לוחות האבן בצורה
 אנכית (בעמידה) דהיינו, בכיוון ההפוך לזה שהיינו מצפים
 בבנין האבן.

אלמנט אחר, עליו חזר כעבור זמן בבית-חולים אחר,
 בקליפורניה, הוא מרפסות קטנות היוצרות אפקט של קצב
 דינמי זורם. למרפסות אלו גם משמעות כאילו
 פונקציונלית, אלא שמבחינה זו ניתן לשאול אם אינן
 קטנות מדי. כמשקל נגד עיצב מנדלסון מרפסת עגולה
 גדולה ונינוחה המגיחה מעבר לבנין ומדגישה את המבט אל
 הנוף.

ראוי לציין, שהשימוש במרפסות כאמצעי ביטוי צורני נפוץ
 מאד באדריכלות המודרנית. הדוגמא הקיצונית היא בנין
 'המפלי' (FALLING WATER) שתוכנן באותה בתקופה ע"י
 פרנק לויט רייט. התפתחות זו באדריכלות המודרנית
 מקורה ברצון לשמור על האיזון בין צורה לפונקציה או על
 'הצורך' ביצירת קומפוזיציה צורנית החופשית מלחצי
 השימושיות. המרפסת יש בה מהשימושי, אבל מאידך,
 אינה מחייבת 'צורה' מסוימת כל שהיא; היא יכולה בדרך
 כלל להיות קטנה או גדולה עגולה או מלבנית או חופשית.
 ראה גם את הוילות של לה קורבוזייה וכן ההצעה לבנין
 'הטריביון' והבאוהאוס של גרופיוס.
 בארץ נוצלו המרפסות כאלמנט עיצובי מרכזי מאז שנות
 העשרים. למעשה יש תקופות בהן האדריכלות, בעיקר
 בתל-אביב, כל ביטויה הוא במרפסות.

המכון החקלאי: יש בעבודה זו תפנית כמעט דרמטית:
 השימוש בגגות רעפים. (עד כמה שידוע לא חזר מנדלסון על
 מרכיב אדריכלי זה). יתכן שהסיבה שהשתמש בו כאן, היא
 ההקשר שנוצר בתודעתו בין רעפים וחקלאות. אלמנט נוסף
 הוא הקיר המחוספס, האמור ליצור גם הוא תחושה

'כפרית', אם כי יתכן, שהטיח הוא תוספת מאוחרת ולא מזמנו של מנדלסון.

Rading, Adolph

ראדינג, אדולף

1888-1957

אדריכל גרמני מקבוצת ה'רינג'. בן למשפחה יהודית. נולד ולמד בברסלאו (היום פולניה). מגיל 23 (1911) עבד עם האדריכל אוגוסט אנדל (Endell 1871-1925) שנודע כחלוץ ה'אר נובו' בגרמניה. בתום מלחמ'ע (1919) הצטרף לזמן קצר למשרדו של פטר בהרנס (ע"ע) ולאחר מכן חזר למשרד אנדל בברסלאו (עד 1923). בשנת 1926 הוזמן להצטרף לחוג האדריכלים (רינג) בברלין. באותה שנה יצר שותפות עם הנס שארון (ע"ע) שנמשכה עד 1933.

ראדינג היה בין המשתתפים בתערוכת השיכון של הוורקבונד בווייסנהוף, שטוטגארט (7-1926) ואחראי, ביחד עם שארון לתערוכת השיכון של הוורקבונד בברסלאו (1929). כמו כן תכננו יחד שיכונים באזור ברלין (33-1929).

עם עליית הנאצים לשלטון (1933) נמלט לצרפת ומשם לאנגליה וכעבור שלוש שנים, בהיותו בן 48, (1936), השתקע בארץ ישראל ועבד כעצמאי, בעיקר בתכנון בתי מגורים פרטיים בחיפה וסביבתה. במקביל שימש גם כיועץ לעיריית חיפה ובהמשך, משנת 1943 ואילך, כאדריכל העיר. לאחר קום מדינת ישראל (1950) עבר ללונדון. נפטר כעבור 7 שנים בהיותו בן 69.

עבודות:

בית לוי בקרית ביאליק (1937), בית הרצברגר בנהריה (1937), בית גרוזן בחיפה (1939).

מעבודותיו הציבוריות בחיפה:

שיפור מערכת הכבישים, הר הכרמל; פיתוח החוף חיפה-בת גלים; שיכון חיילים משוחררים, בת-גלים (1947).

אדולף ראדינג נחשב כיום לאחד האדריכלים "הנשכחים" של האוואנגארד הגרמני ואפילו בארץ, לא זכה להערכה. לעומת זאת, שותפו לשעבר הנס שארון, שנשאר בגרמניה, זכה להצלחה רבה אחרי המלחמה, בחר ראדינג שלא לחזור לשם.

Ascheim, Izador

אשהיים, איזאדור

1891-1968

צייר. פעל ברוח האקספרסיוניזם היהודי-גרמני. יליד גרמניה. למד בברסלאו (23-1919) אצל אוטו מילר (Muller 1874-1930), שהיה בשעתו חבר קבוצת 'הגשר'.

אשהיים עלה בגיל 49 (1940). הציג במוזיאון ת"א (1943). לימד בבצלאל (1944). זכה פעמיים בפרס דיזנגוף (1946, 1953). הוצג פעמיים בנינאלה בונציה (1956, 1958) ובמוזיאון ישראל (1966). אשהיים נפטר בהיותו בן 77.

Adler, Leon Dr.

אדלר, ליאון דר'

1891-1962

מהנדס אדריכל ותיאורטיקן. נולד ברוסיה ולמד בתיכון הגרמני. המשיך במכללות הטכניות בברלין, מינכן ודרזדן. התנדב לשרות בצבא הגרמני, במלחמ'ע ונפצע. עם שחרורו עבד בלייפציג כעצמאי (25-1918) וכמהנדס עירוני (28-1925). לעת זו תכנן בת"א בית דירות עבור הורי אשתו (מש' רומנוב). בנין זה כולל את אחד הנסיונות הראשונים בעולם לפתור את בעיית ההגנה בפני קרני השמש ע"י גוונים

וקירות אלכסוניים. כתוצאה מכך נראה הבית כנוטה במקצת וזכה לכינוי "הבית הנופל". לפתרון זה, שיאפיין גם את מעט הבניינים שתכנן לאחר שעלה לארץ, הייתה השפעה לא מבוטלת וניתן למצוא אותו בבניינים רבים שתוכננו לאחר מכן בארץ. בשנת 1929 עבר לברלין והצטרף למערכת הירחון לאדריכלות של הוצאת "וואסמות" (32-1929).

אדלר עלה בהיותו בן 41 (1932), השתקע בת"א ופתח משרד עצמאי (עד 1948). היה פעיל באגודת האדריכלים וסייע בהוצאת ידיעון בו פרסם מאמרים וביקורת על ספרים וכתבי עת. בהמשך ערך, עם יהושע שטיינבוך-שני (ע"ע), 4 חוברות של כתב העת "הבנין במזרח התיכון" (8-1937). עם קום המדינה שימש כחבר בצוות התיכנון הפיסי בראשות אריה שרון (ע"ע). לאחר מכן (1952) השתקע בקיבוץ עין חרוד. כאן פעל במסגרת המועצה האזורית והיה אחראי לתכנון חבל תענך. אדלר נפטר בהיותו בן 71.

עבודות (כולן בת"א):

1925-26 בית-דירות, רח' נחמני 25.

בתי-מגורים בשכונת בית-וגן ע"י יפו (בת-ים).

1935 ביח"ר בלוס לשיניים תותבות נחלת-יצחק, (נהרס).

1936 בית-מסחר, לילינבלום 22.

Klarwein, Joseph

קלרווין, יוסף

1893-1970

אדריכל. זכור בעיקר כמתכנן בנין הכנסת בירושלים. יליד ורשה, פולין. התאזרח בגרמניה לאחר מלחמ'ע. למד אדריכלות במינכן (סיים 1921). לאחר מכן עבד כמתמחה ומתכנן אחראי במשרד האדריכל פרנץ הוגר מבכירי האקספרסיוניזם הגרמני (Hoger) עלה בהיותו בן 40 (1933). גר בירושלים ובחיפה. עבד במע"צ של ממשלת המנדט בתקופת מלחמ'ע. מנחה לאדריכלות בטכניון, חיפה.

עבודות:

1935 "בית-הקרנות" חיפה.

1946 בנין המעבדות לביוטכניולוגיה, הר הצופים (פרס 1).

1951 קבר הרצל וסביבתו (פרס 1 בתחרות ב"ל).

תכנית אב האוני' העברית, גבעת-רם, עם היינץ ראו וריכרד קאופמן.

בנין הפקולטה למשפטים, גבעת-רם, ירושלים.

1956 ממגורות "דגון", חיפה.

1957 בנין הכנסת, הקריה, ירושלים (פרס 2 ו-4).

יעוץ אדריכלי: דב כרמי. פנים: דורה גד ואריה נוי, בשיתוף ר' בלומנפלד ל' חזקיה.

1958 אצטדיון אוניברסיטאי לאומי, י-ם.

1965 תכנית אב חדשה לאוני', גבעת-רם. עם ד"א ברוצקוס.

Schragenheim, Abraham

שרגנהיים, אברהם ארתור

1893-1981

אדריכל. יליד ברלין. החל ללמוד אדריכלות בביה"ס הטכני הגבוה, עד גיוסו במלחמ'ע (1914). שרת כקצין מטרולוג לצפליינים. סיים את לימודיו לאחר שחרורו (1920). לאחר

מכן פעל כעצמאי, במגוון תחומים: מגורים, בתי ספר, פנימיות, משרדים ומפעלי תעשייה.

עלה לארץ בהיותו בן 42 (1935) ופתח משרד עצמאי בת"א. בהמשך עבד בשיתוף עם אשתו האדריכלית בלה שרגנהיים (מ-1938 עד 1967). שרגנהיים נפטר בת"א בהיותו בן 88. עבודות עיקריות בארץ:

1919 תכנית מתאר לכפר ילדים בן-שמון בארץ ישראל.

1938 בית-ספר, הרצליה.

1940 ישיבה ופנימיה, 150 ילדים, זכרון מאיר (נבנה חלקית).

1946 תכנית בינוי שיכון "רסקו", ראש"צ, כולל תכנון בתים טיפוסיים.

1946-64 כפר ילדים וסמינר למורים "גבעת ווינגטון", יבנה.

1947 בתי-כנסת: קבוצת יבנה (במרכז התרבות. הרחבה 1964); תל-גנים.

1948 בית משפ' ישעיהו, רמת יצחק.

1952-55 אוני-בר-אילן, שלב א' (14 בניינים), כולל: אולם ספורט, חדר אוכל, פנימיה כיתות, מעבדות, אולם הרצאות, מועדון ומעונות מרצים.

1961 בית-כנסת: בצרה.

1962 בית הסופרת מרים בן-פורת, ירושלים.

1963-65 בתי-כנסת: קרית-שלום, ת"א; רמת-גן (רמת-יצחק); קרית-אונו; תל-גנים.

מכן למד אמנות אצל צייר מקומי מידידיו של אנדרה דרן (ע"ע).

בעיצומה של מלחמ"ע, בהיותו בן 20 (1915) נשלח ע"י משפחתו לציריך, על-מנת ללמוד אדריכלות (סיים 1919). בתקופה זו התיידד עם המשורר היהודי רומני טריסטאן זרה (רוזנשטיין) ויחד נהגו לבקר את המועדון הפוטוריסטי "קאבארט וולטר", מקום בו נטל חלק (1916) ביסודה ופעולותיה של תנועת ה'דאדא' (ע"ע הוגו באל וה'דאדא').

במסגרת זו יצר איורים, תלבושות ומסכות, שתרמו רבות לאוירת המחאה האנטי מלחמתית שאיפיינה את המופעים במועדון. במקביל צייר מספר תמונות, בסגנון קומי מופשט, שהוצגו בגלריה 'וולספרג' ביחד עם אלו של הנס-ז'אן ארפ (ע"ע) אף הוא מחוג ה'דאדא'. בתום המלחמה (1919) אורגנה לו תערוכת יחיד במוזיאון לאמנות בציריך, שבה הציג תבליטי גבס מופשטים. בהמשך (1920) הצטרף לחוג ה'דאדא' בפאריז. אבל לאחר שהסתכסך עם טריסטאן זרה חזר לבוקרשט (1921). כאן יסד את כתב העת 'קונטמפוראלי' (הופיע 40-1922), ששימש כבטאון החוגים המודרניים ברומניה. במקביל היה פעיל הן כצייר והן כאדריכל, בעיקר של בתי מגורים פרטיים בסגנון מודרני.

ינקו עלה לארץ לאחר פרוץ מלחמ"ע בהיותו בן 45 (1940) והשתקע בת"א. כאן זכה לסיוע ממוסדות ההסתדרות, שרכשו אצלו מספר תמונות, עד שנתקבל, באותה שנה (1940) לעבודה במחלקת התכנון של עיריית ת"א. במקביל החל להשתתף בכל התערוכות השנתיות של אגודת האמנים. כמו-כן אורגנה לו תערוכת יחיד ראשונה במוזיאון ת"א (1942).

בהמשך הוזמן ע"י המוזיאון להשתתף בתערוכות קבוצתיות כגון ה'סוראליזם' והוענק לו פרס דיזנגוף (1946). כמו-כן זכה בפרס רכישה בתחרות אדריכלים לתכנון חמי טבריה (1946). במקביל הצטרף לפעילות 'מרכז לתרבות מתקדמת' ביחד עם הציירים אהרון כהנא, יוחנן סימון ומבקר האמנות אויגן קולב (לימים מנהל מוזיאון ת"א 59-1949), קבוצה שהייתה מזוהה, עד מחצית שנות ה-50, עם סגנון הראליזם החברתי. משנת 1947 התחיל לעבוד גם כמעצב תפאורות ותלבושות לתיאטראות 'הבימה' וה'אהל' (עד 1957).

עם קום המדינה צורף כאדריכל לצוות התכנון הפיזי של ישראל בראשותו של אריה שרון (53-1948). בשנה זו (1948) הוצג, בשניה, בתערוכת יחיד במוזיאון ת"א ועבודותיו נשלחו ע"י זריצקי (ע"ע), עם אלו של אחרים, לייצג את ישראל, לראשונה, בבינאלה בונציה (1948). מיד לאחר מכן נטל חלק פעיל ביסודה של קבוצת 'אופקים חדשים', שפעלה בתחילת דרכה בחסותו של המרכז לתרבות מתקדמת, ובתמיכתו של א' קולב. בהמשך הוענק לו, בשניה, פרס דיזנגוף (1951) ותערוכת יחיד, שלישית, במוזיאון ת"א (1952).

לאחר פרוק צוות התכנון הפיזי של המדינה (1953) התחיל ללמד אמנות בסמינר הקיבוצים באורנים (לימים, ביה"ס למורים לאמנות). באותה שנה (1953) יסד את מושבת האמנים 'עין הוד' על חורבותיו של כפר ערבי נטוש במורדות הכרמל המערבי - מקום שנתגלה לו בעת סיוריו כאדריכל צוות התכנון הפיזי. כמו כן היה פעיל, ביחד עם המהנדס אברהם שכטרמן, והמהנדס הארכיטולוג, יעקב

מכן פעל כעצמאי, במגוון תחומים: מגורים, בתי ספר, פנימיות, משרדים ומפעלי תעשייה.

עלה לארץ בהיותו בן 42 (1935) ופתח משרד עצמאי בת"א. בהמשך עבד בשיתוף עם אשתו האדריכלית בלה שרגנהיים (מ-1938 עד 1967). שרגנהיים נפטר בת"א בהיותו בן 88. עבודות עיקריות בארץ:

1919 תכנית מתאר לכפר ילדים בן-שמון בארץ ישראל.

1938 בית-ספר, הרצליה.

1940 ישיבה ופנימיה, 150 ילדים, זכרון מאיר (נבנה חלקית).

1946 תכנית בינוי שיכון "רסקו", ראש"צ, כולל תכנון בתים טיפוסיים.

1946-64 כפר ילדים וסמינר למורים "גבעת ווינגטון", יבנה.

1947 בתי-כנסת: קבוצת יבנה (במרכז התרבות. הרחבה 1964); תל-גנים.

1948 בית משפ' ישעיהו, רמת יצחק.

1952-55 אוני-בר-אילן, שלב א' (14 בניינים), כולל: אולם ספורט, חדר אוכל, פנימיה כיתות, מעבדות, אולם הרצאות, מועדון ומעונות מרצים.

1961 בית-כנסת: בצרה.

1962 בית הסופרת מרים בן-פורת, ירושלים.

1963-65 בתי-כנסת: קרית-שלום, ת"א; רמת-גן (רמת-יצחק); קרית-אונו; תל-גנים.

זלקינד, נחום
1895-1976

אדריכל. נולד ברוסיה. למד אדריכלות באקדמיה המלכותית לאמנות בפיטרסבורג (סיים 1917). עבד בברלין עד 1933. תכנן, בין השאר את בית הקולנוע "גלוריה". עלה בהיותו בן 38 (1933). הנחה אדריכלות בטכניון. חבר צוות הפיסי של מדינת ישראל, בראשות א' שרון (53-1948). זלקינד נפטר בהיותו בן 81. עבודות:

1934-37 התחנה המרכזית לאוטובוסים, ת"א (פרס 1), עם י"ו ויטקובר.

1935-39 שיכון "אגרובנק", חולון (בתים טוריים). בתי מגורים, בתל בנימין, רמ"ג: בית משפ' נ', בית משפ' ה"ט.

1947 ביח"ר "אוקבה", ראש"צ.

אצטדיון ע"ש דב הוז, צפון ת"א (פרס 1). לא בוצע).

שיכון עובדי קופ"ח, ת"א (פרס 1).

1955-65 קרית הטכניון: מכון הפיסיקה (פרס 1); מכון הכימיה. עם מ' הראל.

מכון ויצמן למדע: מכון למדעי החיים. עם מ' הראל; בנין לביוולוגיה נסויית. עם אידלסון, הרץ וציפור.

ינקו, מרסל
1895-1984

צייר וארכיטקט. נודע בעיקר כאחד ממיסדי תנועת ה'דאדא'. יליד בוקרשט, רומניה. סיים בייס תיכון ולאחר

ב-1962 נסע לאנגליה מקום בו שימש כמנחה לתכנון עיר ואזור באוני' מנצ'סטר, כמחליפו של קליפורד הולדיי (ע"ע). הינץ ראו נפטר כעבור שלוש שנים בהיותו בן 69.

עבודות:
 1938-39 בית משפ' בנימין, רח' מימון 33, ירושלים.
 בית רוזנברג, רח' מטודלה 29, י-ם.
 מגדל המים, עזה.
 1941 בית פיבס, כפר שמריהו.
 1943 בית דר' טיכו, מוצא.
 1944 בית קנר, רח' חיסין 16, ת"א.
 1944-48 בנייני דירות, חיפה.
 1947-48 בנין משרדים, טבריה.
 1957-60 האוני', גבעת-רם, ירושלים: אולם ספורט (לא בוצע) בית הכנסת ובנין המתמטיקה. עם דוד רוזניק.
 1961-2 "היברו יוניון קולג'", רח' דוד המלך, ירושלים.
 עם דוד רוזניק (הרחבה: משה ספדי).

קפלן, במאמץ להצלת מתחם יפו העתיקה ('השטח הגדול') מהרס מוחלט לאחר שהפך לאזור פשיעה.

לעת זו החלה התעניינות מחודשת - לאחר 30 שנות שיכחה - בתולדות תנועת 'דאדא' כתוצאה מסידרת חוברות שפורסמה בניו-יורק (1954) ע"י הצייר, חוקר תולדות האמנות רוברט מאדרוול (ע"ע). מכאן ואילך לקח חלק בסימפוזיונים, תערוכות ופרסומים על נושא 'דאדא' במקומות שונות בעולם.

בשנת 1957 פרש - ביחד עם יוחנן סימון ואהרן הכהנא - מקבוצת 'אופקים חדשים' מסיבות שונות ביניהם התחושה שיש למצוא מסגרת רחבה יותר שתכלול את רוב האמנים המודרניים בישראל. בהמשך הוצג בשניה **בבינאלה בונציה** (1958), בבינאלה בסאו פאולו (1953) ותערוכה רביעית של יצירותיו במוזיאון ת"א (1959). בהיותו בן 72, זכה ב**פרס ישראל** לאמנות (1967). כעבור 5 שנים (1972) נערכה שוב תערוכה חמישית של יצירותיו במוזיאון ת"א. ינקו נפטר בהיותו בן 89.

Kulvianski, Ishy קולביאנסקי, ישי
 1896-1970
 צייר. פעל בסגנון הריאליזם. יליד יאנובה, ליטה. למד בבית-ספר לאמנות בוילנה. בגיל 16 (1912) המשיך בברלין עד פרוץ מלחמ"ע. כאשר חזר לליטה, גויס מיד לצבא (1914) ונפל בשבי האוסטרי (18-1915). ב-1923 השתקע בברלין והצטרף לקבוצת נובמבר.
 עלה בהיותו בן 37 (1933). פתח אולפן לציור בת"א (עד 1940). **פרס דיזנגוף** (1939). מ-1945 עסק בפיקוח על הוראת האמנות מטעם מוסדות הישוב. במקביל, עבד כמעצב תפאורות לתיאטרון "הבימה" ולאופרה. שנתיים לאחר קום מדינת ישראל, בהיותו בן 54 (1950) השתקע בפאריז והיה פעיל באגודת האמנים היהודים המקומית. קולביאנסקי נפטר בהיותו בן 74.

Eisencher, Yacov אייזנשר, יעקב
 1896-1980
 צייר. אקספרסיוניסט ברוח ה"פטאטיים" (ע"ע בודקו ושטיינהארדט). יליד צ'רנוביץ, בוקובינה (אוקראינה). למד אמנות באקדמיה בוניה. היה מיווד עם קבוצת אנשי רוח יהודיים, שכללה את הסופרים איציק מאנגר ואליעזר שטיינברג, הצייר ארתור קולניק והפסל ברנארד רדר (ע"ע). בהיותו בן 31 (1927) קיים תערוכת יחיד ראשונה בצ'רנוביץ רומניה. לאחר מכן חי בפאריז כ-5 שנים (34-1929).
 עלה בהיותו בן 39 (1935). **פרס דיזנגוף** (1948). לימד ציור בבצלאל (67-1952). הוצג **בבינאלה בסאן פאולו** (1953) ובתערוכת יחיד במוזיאון תל-אביב (1954). בשנה זו פרסם ספר חיתוכי עץ צבעונים בשם "יפה נוף ישראלי" (1954). השתתף בתערוכת 'אמנות ועבודה' בז'נבה, שוויץ (1957). תערוכת יחיד במוזיאון 'בצלאל' (1957). פרס עיריית חיפה (1958). הוצג **בבינאלה בונציה**, (1958). תערוכת יחיד, שניה, במוזיאון ת"א (1964). אייזנשר נפטר בהיותו בן 84.

Ardon-Bronstein, Mordechai ארדון-ברונשטיין, מרדכי
 1896-1992
 צייר. זכור כמנהל 'בצלאל' (52-1940). בשלהי שנות ה-1950 פנה לסגנון מיסטי מופשט. יליד טוכוב, פולניה. למד

Lurie, Harry (Herman Zvi) לוריה, הרי
 1895-1953
 מהנדס ואדריכל. יליד עיר הנמל לייפאיה, לאטביה. סיים בית-ספר למסחר. בהמשך למד הנדסה ואדריכלות באוני' ובמכללה הפוליטכנית בנאפולי, איטליה (סיים 1921). לאחר מכן עבד בפרוייקט ניקוז אגם ליקולה (נאפולי) וקו מסילת הברזל נאפולי רומא. עלה ארצה בהיותו בן 38 (1933) והשתקע בת"א.
 במלחמ"ע 2 הועסק ע"י הצבא הבריטי. במסגרת זו עבד בבגדאד, עיראק, על תכנון ופיקוח כמה מבני ציבור. בתום המלחמה חזר לפעול כעצמאי. לוריה נפטר בהיותו בן 58.
 עבודות בת"א אם לא צויין אחרת:

1933 בית-דירות וחניויות: הנביאים 2/המלך ג'ורג'.
 1934-5 קולנוע "מגדלור". עם א' שרון (נהרס).
 בי"ח לילודות של דר' אברבונד, (שונה); ובית-יתומים, ר"ג.
 1940-44 מלון "גלי-כנרת", טבריה (שונה).
 "מצודת-זאב", רח' המלך ג'ורג' (פרס 1).
 המגדל ושינויים ע"י מ' בן-חורין (ע"ע).
 1945 בית דירות על עמודים, רח' מאז"ה 24.
 1946 מרחצאות חמי טבריה (פרס 1). הבנין הישן ע"י ב' חייקין (ע"ע).
 1948-52 שיכון "מח"ל דרום אפריקה" ושיכון "סלע".

Rau, Heinz ראו, היינץ
 1896-1965
 אדריכל. זכור כמתכנן ביכ"נ בצורת כיפה בקמפוס האוני', גבעת רם. יליד בברלין. בנו של רופא. בצעירותו עבד זמן מה אצל ברונז פאול, מחלוצי האר נובו בגרמניה ואצל אלפרד גרנד ממתכנני תחנות רכבת התחתית בברלין. לאחר מכן הועסק כמעצב פנים וריהוט בסדנת המשק של אוני' ברלין. עלה בהיותו בן 37 (1933) ועבד במשרד ריכרד קאופמן בירושלים. בהמשך (1937) פתח משרד עצמאי.
 הצטרף לצוות התכנון הפיזי של מדינת ישראל בראשות א' שרון (53-1949). לאחר מכן היה בצוות תכנון האוני' העברית, גבעת-רם, ירושלים, שכלל גם את ריכרד קאופמן ויוסף קלרויין.

1947-59 בנין משרדים שד' רוטשילד 15.

Gidoni, Elsa

גדעוני, אלזה

1901-1978

אדריכלית. ילידת ריגה, לטביה. סיימה תיכון בברלין, המשיכה לימודי האדריכלות בסט' פיטרבורג, רוסיה. סיימה באוניברסיטה הטכנית בברלין, גרמניה (ללא תואר). ערכה מסעות ברחבי אירופה, עד עלייתה לארץ בשנת 1933. פעלה בארץ בשנים 1933-38. זכתה להערכה רבה הן בתחום בתי דירות והן בתחום הבניה הציבורית. השתקעה בארה"ב בשנת 1938, כאן עבדה במשרדים שונים עד לפרישתה בהיותה בת 65. בשנים הבאות גרה עם בעלה, הד"ר אלקסיס גליקמן, בווינינגטון הבירה, עד מותה בהיותה בת 77.

עבודות בת"א אם לא צויין אחרת:

1934 בית-קפה גלינה, 'יריד-המזרח'. עם שא"ג וגנינה אוורבך (נהרס).

הביתן השבדי ב'יריד-המזרח' (נהרס).

1935 בית-החלוצות ויצ"ו, רח' המלך ג'ורג' (פרס 1).

"בית-שלווה", רמות-השבים (פרס 1).

ביה"ס למשק-בית של ויצ"ו, רח' ערבי נחל, (נהרס. היום מגדלי בורוכוב).

Meiron, Sima

מירון, סימה

1902-1999

צייר. יליד פרוסקורוב אוקראינה. החל ללמוד ציור באודסה (3-1921). בהמשך השתקע בגרמניה ולמד, אצל אוטו דיקס ואוסקר קוקושקה, באקדמיה בדרזדן (30-1932). ביקר לראשונה בארץ (1925). עם שובו פירסם סידרה של 10 חתוכי עץ בשם "מסע במזרח".

עלה ארצה בהיותו בן 31 (1933). השתקע בת"א. עסק, בין השאר, בעיצוב תפאורות. הציג במוזיאון ת"א (1936). עבר לירושלים (1938) ויסד מכון לציור עם דגש על ציור דמויות ונופי העיר. **פרס דיזנגוף** (1938). הציג בשניה במוזיאון ת"א ובאותה שנה הוענק לו שוב **פרס דיזנגוף** (1940). ביקר בפאריז לאחר מלחמת"ע (1947). השתתף בהגנת ירושלים במלחמת הקוממיות (1948). לאחר קום המדינה הוצג במוזיאון בצלאל (1950, 1959), במוזיאון חיפה (1956) **בבינאלה בונציה** (1958), בבית האמנים ירושלים (1981) ובמוזיאון הנגב בבאר-שבע (1992). נפטר בהיותו בן 97.

תפאורות:

אהל -

"מן המיצר", מאת דישינסקי (1935).

בסימאטות ירושלים, מאת י' בר-יוסף (1940).

למי צלצלו הפעמונים מאת המינגווי (1943).

"עת הזמיר" מאת סלובס (1951).

הבימה -

מעבר לגבול, מאת י' ווין (1948).

בית-ספר חדש מאת פ' רוז'ה (1949).

Lehmann, Rudy

להמן, רודי

1903-1977

פסל (חיות) ואמן חיתוכי עץ. זכור גם בזכות תלמידיו ומעריציו הרבים ביניהם הפסלים יגאל תומרקין מנשה

אמנות בבאהאוס ב-וויימאר, אצל יוהאנס איטן ואחרים (1920-25). המשיך לימודיו (1926) במינכן, אצל מקס דרנר (Dorner), הידוע בזכות ספריו על טכניקות האמנים הקלאסיים. לאחר מכן לימד בביה"ס של יוהנס איטן בברלין (33-1929).

ארדון עלה ארצה בהיותו בן 37 (1933) והתיישב בקיבוץ קריית ענבים. כעבור שנתיים עבר לירושלים ועבד כמורה בבתי"ס בעיר ולימד ב'בצלאל' (40-1935). מכאן ואילך מיעט לצייר - בדרך כלל בסגנון הפיגוראטיבי המקובל בארץ. לאחר מות יוסף בודקו, מונה כמנהל 'בצלאל' (52-1940). היה יועץ אמנותי של משרד החינוך (63-1952). לאחר מכן צייר בסגנון מופשט המשולב עם סמלים גרפיים ורמזים ספרותיים. הוצג שלש פעמים, **בבינאלה בונציה** (1954, 1958, 1968), ובתערוכת דוקומנטה בקאסל, גרמניה (1959). **פרס ישראל** (1963). מכאן ואילך עשה את רוב זמנו בפאריז. לקה בשבץ מוחי (1989) והיה משותק במחצית גופו - עד מותו בגיל 96 בירושלים.

Saba, Shalom

סבא, שלום

1897-1975

צייר. יליד טילוויט, גרמניה. למד מתמטיקה, אדריכלות ועיצוב תפאורות באקדמיה בברלין. בהיותו בן 28 (1925), הכין תפאורות לתיאטרון הממלכתי בברלין ולאחר מכן במינכן. עם עלות הנאצים לשלטון (1933) נמלט לשבדיה. עלה ארצה בהיותו בן 39 (1936), כאן עסק בעיצוב תפאורות לתיאטרון 'הבימה'. מאמצע שנות ה-1940 חזר לציור בעזרת ידיו יצחק דנציגר. התמקד ברישום וקולאז'. תערוכת יחיד במוזיאון תל-אביב (1945). **פרס דיזנגוף** (1953). תערוכות נוספות במוזיאון ת"א (1961); (1955). בתחילת שנות ה-1960, חזר לגרמניה והציג במוזיאון פרנקפורט (1963). נפטר בגרמניה בהיותו בן 78.

Schwerin, Ludwig

שוורין, לודוויג

1897-1983

צייר. יליד בוראן, גרמניה. למד באקדמיה בקארלסרואה ובמינכן. השתקע בברלין והתקיים כצייר. עלה בהיותו בן 42 (1939) והתיישב בת"א. כאן התיידד עם האמנים הארץ-ישראלים (גוטמן, לבנון ועוד) והרבה לצייר נופים של כפרים ערביים וחמורים. מאוחר יותר עבר לסגנון שיש בו זיקה מסויימת לסוראליזם. שוורין נפטר בהיותו בן 86.

Rozengarten, Mordechai

רוזנגרטן, מרדכי

1898-1987

מהנדס ואדריכל. פעל כמתכנן בתי דירות. יליד ורשה, פולין. למד במכללה הטכנית בפראג, צ'כיה (סיים 1925). עלה בגיל 34 (1932) והשתקע בת"א. בתי דירות בת"א:

1933-43 מאז"ה 59; פרישמן 70 / שלמה-המלך; יהודה-הלוי 83.

1935-36 שלמה-המלך 21-33; ריינס 46; רוזנבאום 4; דיזנגוף 118, 126; גליקסון 8; שלמה-המלך 19.

1938-40 דיזנגוף 127; שלום-עליכם 47; אבן-גבירול 27, 59.

1945 בנין משרדים, אלנבי 9 (לשעבר מלון).

בתי דירות: קיראון, חולון ורמ"א.	1960-65
"בנק לאומי", רח' ביאליק, רמת-גן.	1962
בי"ס "אורט", רמת-גן.	1963
"בנק לאומי", יהודה-הלוי 32. עם נחום שני.	1963-70
אכסניה בכפר האמנים עין הוד.	1964-66
חדר אוכל בקיבוץ אפיקים.	1964
בתי דירות ובי"ס, קרית קריניצי, רמ"ג.	1971
המועצה הבריטית, הירקון 140.	1975
מלון שרתון ת"א. עם "רכטר וע' רוגן.	1976
מועדון לכדורת, רמ"ג.	1977
"בנק לאומי", אלנבי 43.	1983-4
בנין "דפי זהב", אבא-הלל 17, ר"ג.	1983-4
אכסנית נוער, אילת.	1988

ליאסקובסקי, שלמה Liaskowski, Solomon

אדריכל. יליד וינטרטור שוויץ. כאן למד במכללה הטכנית. בהמשך עבד אצל אדריכל מקומי. עלה בהיותו בן 29 (1932) והשתקע בת"א. עבד בשותף עם המהנדס יעקב אורנשטיין (ע"ע ישראל 1929). עם פרוץ מלחמ"II, בתחילת שנות ה-1940, הגר לדרום אמריקה ולבסוף השתקע ב-בואנס איירס, ארגנטינה. נפטר בהיותו כבן 99.	1903-2002
עבודות, כולן בת"א:	
בנין משרדים וחנויות: אלנבי 60/נחלת בנימין 2 ("נעלי פיל");	1933-34
בתי דירות: מקוה ישראל 3-1; יבנה 21. (נהרס).	1934-35
בניי משרדים וחנויות: נחלת בנימין 47,22, אלנבי 56.	1935-36
בנין דירות וחנויות: דרך פ"ת 35.	
הצעה לחזית הדרומית של רח' המלכים חיפה (פרס 2 בתחרות) עם דר' ליאו אדלר והמהנדס מ' פטקי.	1937

קנדל, הנרי Kendell, Henry

אדריכל בריטי. למד אדריכלות באוני' לונדון (1922-7) והשתלם בתכנון ערים (1928). שרת כמתכנן עיר ואזור משרד המושבות במאלאיה (1929-32). חזר לאנגליה (1935-6). מונה לאדריכל ראשי של מע"צ בממשלת המנדט בארץ ישראל (1936-48). במסגרת זו שימש כיועץ תכנון בתי חולים, הקים מחלקה מקצועית לתכנון עיר ואזור שהיתה אחראית להשלמתם של התקנונים והתוכנית של הערים ירושלים (1944), ת"א, יפו, טבריה, שכס, באר-שבע וכמה ערים קטנות נוספות ובמיוחד המשך הבניה באבן באזורי ירושלים ושכס. לאחר סיום תפקידו בארץ שימש כאדריכל הממשל הבריטי באוגנדה (1948-56), בזנזיבר (1957), ממשלת גאנה (1958-62) ממשלת ירדן (1963-66) והמושל הבריטי של גיברלטר (1967-77). בשנותיו האחרונות כיהן כחבר ועדה לשימור האזור הכפרי באנגליה (1978-81) ויו"ר הועדה (1981-83). קנדל נפטר בהיותו בן 80.	1903-1983
מפירסומיו של קנדל:	
תוכנית העיר ירושלים (1948).	
התפתחות הכפר הערבי (1949).	
תכנון ערים באוגנדה (1955).	

קדישמן ועוד. נולד בברלין. למד נפחות בבי"ס מקצועי ואמנות אצל פסל חיות. המשיך במגמה לקרמיקה ופיסול בביה"ס לאמנות בברלין. כאן פגש את בת זוגו הקדירת הדויג גרוסמן (1902-). לאחר תקופת התמחות בפיסול אבן נתקבל כמורה בביה"ס לאמנות מודרנית בברלין. עלה, עם אשתו. בהיותו בן 30 (1933) והשתקע בבת גלים, ליד חיפה. יחד הקימו בית מלאכה לקרמיקה ובו זמנית הפעילו מעבדה נסיונית בטכניון בחיפה. בשנת 1935 השתקעו בקיבוץ יגור והקימו ביח"ר לעציצים. ב-1937 עברו לירושלים. כאן יצר פסלי חיות מעץ זית בעוד הדויג ממשיכה בקרמיקה. **פרס דזינגוף** (1951). כעבור שנתיים (1953) נערכה לו תערוכת יחיד ראשונה במוזיאון ת"א. לעת זו (1953) הצטרף לכפר האמנים עין הוד. כעבור 6 שנים (1959) השתקעו בגבעתיים ופתחו אולפן לפיסול, גילוף עץ, וקרמיקה.

זכה בשניה **פרס דזינגוף** (1966). תערוכה שניה ואחרונה במוזיאון ת"א (1977). להמן נפטר בהיותו בן 74.

ויטקובר, יוסף Wittkower, Werner Joseph

אדריכל. נולד בברלין, גרמניה. למד אמנות וארכיטולוגיה באוני' ברלין והידלברג ואדריכלות במכללה הטכנית ב-שטוטגארט אצל פאול בונאטץ ופאול שמידטהנר - שניהם ממיסדי ה"בלוק" (DER BLOCK), ארגון אדריכלים שמרנים, שחיפשו סינטזה בין הסגנון המודרני, האקדמיזם והמסורת הלאומית. עם סיום לימודיו (1926) חזר לברלין ועבד במשרדו של ד"ר דוקר ושימש כמפקח בניה. בשנים 1930-31 תכנן בית-חולים (30 חדרים) ופנימיה לילדים יהודים "סארוב סטרנד" ועד שנת 1933 עסק בתכנון וילות ועיצוב פנים. עלה בהיותו בן 30 (1933) ועבד כמפקח בניה בביה"ס במשמר העמק (תכנון נויפלד). מאז פעל בת"א כעצמאי ובשותפויות שונות. בשנת 1947 זכה בפרס האגודה על מחקריו בתחום תכנון בניינים ובניין ערים בארץ לאור תנאי האקלים, כולל מאמר בשם "האקלים ובנייני תעשייה בא"י", שפורסם בעתון האגודה אב תשי"ו, מחקרים שהשפיעו בין השאר, על עיצוב רח' אבן-גבירול בת"א. נפטר בהיותו בן 95.	1903-1998
עבודות בת"א אם לא צויין אחרת:	
"רמת מרפא" (20 חדרים חולים), רמ"ג; מלון "גת רימון" (שונה).	1935
בתי-דירות: הירקון 130; 174. בן-יהודה/מנדלי (פינה צפונית), יוסף אליהו 7.	1934-40
ירושלים: בית דר' נחום גולדמן, אחד-העם 18.	
תחנה מרכזית לאוטובוסים. עם נחום זילקינד.	1937-34
מלון "עדן" בירושלים, שלב ב' (שלב א': "רטנר).	1940
שינויים והגדלה מלון "קטה-דן" (נהרס).	1942-3
"גינתי ים": בית קפה פתוח, טילת ת"א.	1948
בי"ס בקבוץ בית השיטה.	1950
תכנית אב ובניינים, מוזיאון הארץ.	1955-82
מלון 'אכדיה', הרצליה פיתוח.	1955-58
מלון 'נורדיה', רח' הירקון (נהרס).	1956
בריכת שחיה "גורדון".	1956
עיריית פתח-תקוה ובניינים נלוים. עם צ' בוקופציר (פרס 1).	1956-66

- Luizada, Avigdor** **לואיזאדא, אביגדור**
1905-1987
צייר. יליד פירנצה, איטליה. למד באקדמיה בפירנצה וברומא (1925-29). עבד לקיומו כמאייר. עלה ארצה בהיותו בן 34 (1939). כאן המשיך לעבוד כמאייר ובמקביל שימש כמורה בבתי ספר יסודיים באזור ת"א. בתום מלחמ"ע 2 חזר וביקר באיטליה (1946). בזכות קשריו באיטליה שימש כאיש הקשר בין אגודת הציירים והנהלת הבינאלה בונציה ועבודותיו צורפו ע"י יוסף זריצקי יו"ר האגודה, לאלו שנשלחו לייצג את ישראל בארוע זה. בהמשך נמנה על קבוצת 15 האמנים מיסדי "אופקים חדשים" (1948). ב-1954 נערכה לו תערוכת יחיד במוזיאון ת"א ושוב ב-1960 כאשר פנה לצייר מופשט. לאחר מכן הציג גם בבליה ובהולנד (1962). משנת 1965 שימש כמורה לתולדות האמנות בבית-ספר "אורט" ובסמינר למורים לציור בת"א. **פרס דיזנגוף** (1982). לואיזאדא נפטר בהיותו בן 82.
- Horman, Meir** **הורמן, מאיר**
1905-1971
אדריכל. יליד פולין. למד בבית-ספר טכני גבוה (סיים 1933). עלה בהיותו בן 30 (1935). עבד במשרד רכטר ולאחר מכן כעצמאי. עבודות: בית ציוני אמריקה, רח' אבן-גבירול, ת"א. בשיתוף אינג'י י' אור.
- Leitersdorf, Andrei** **לייטרסדורף, אנדרי**
1905-1970
אדריכל. נולד בצ'כיה. סיים בבית-ספר טכני גבוה בפראג (1927). עלה בגיל 34 (1939). בשנת 1946 פתח משרד עצמאי בשיתוף עם איליה בלזיצמן. לייטרסדורף נפטר בהיותו בן 65. (עבודות ע"י ישראל 1959 בלזיצמן).
- Friedman, Alexander** **פרידמן, אלכסנדר**
1905-1987
אדריכל. יליד סיגה, רומניה. למד בבית-ספר הגבוה לאדריכלות ברומא (סיים 1930). עלה ארצה בגיל 28 (1933). גר בתל-אביב. עבר לירושלים ב-1936. עבד תקופה קצרה במע"צ. שותף עד 1948, עם האדריכל מאיר רובין (1893-1976). לאחר מכן המשיך כעצמאי. פרידמן נפטר בהיותו בן 82.
עבודות בירושלים (אם לא צויין אחרת):
1934-6 בית הכנסת ישורון, רח' המלך גיורג'. עם דר' אויגן שטולצר.
1935 בית הרב הרצוג, רח' אבן-עזרא 4.
בית דירות ("בית המעלות"), רח' המלך גיורג'.
בנק המזרחי רח' לילנבלום 48 ת"א. עם מאיר רובין, עמנואל ואליהו פרידמן.
1938-9 בית מקובר, רח' שמואל הנגיד 8.
בית צעירות מזרחי, רחוב רש"י 79.
לאחר 1948:
'היכל שלמה' וביהכ"נ הגדול, רח' המלך גיורג'.
ישיבת בעלו, שד' בן צבי; 'בית מאיר' ומוזיאון האיסלאם, רח' הנשיא.
בית הומינר, רח' בצלאל.
בית חסידוף, רח' רשב"א 3.
- Segal Stolzer, Judith** **סגל שטולצר, יהודית**
1904-1990
אדריכלית ישראלית. ילידת פרישיב, רוסיה. הוריה הגרו לגרמניה לאחר שנולדה. כאן גרו בברלין עד פרוץ מלחמ"ע כאשר חזרו לרוסיה (1914). לאחר המלחמה סיימה ב"ס תיכון יהודי בקובנה, ליטא. בהמשך למדה אדריכלות בדנציג, מקום בו שימש אביה כראש הקהילה היהודית. (דנציג - זכתה ממעמד של עיר חופשית בין המלחמות 1919-39 בגין אוכלוסייתה שהייתה גרמנית ברובה. לאחר מלחמ"ע II סופחה לפולין). בתום לימודיה השתקעה בברלין. עם עליית הנאצים לשלטון (1933) החליטה לעלות לארץ למרות היותה מקורבת לחוגי השמאל האנטי ציוני. בארץ זכתה בתחרות לתכנון בית כנסת בחדרה (1935) בשיפוטו של אדריכל דב קוצ'ינסקי. בבנין זה ניסתה לקשר בין מאפיינים מזרחיים (קמרונות) וההתיישבות החלוצית (מגדל). כעבור שנתיים (1937) זכתה במכרז נוסף לתכנון 170 דירות בקרית מאיר (רחוב דובנוב) עבור חברת שיוון אזרחי בתל-אביב - מעין מענה למעונות. עובדים אי' (רחוב מאז"ה) שתוכנן ברובו על ידי דב קוצ'ינסקי (1932). בשנת 1957 בהיותה בת 53 חזרה לגרמניה עם בעלה האדריכל איגן שטולצר (ע"ע) שנפטר ונקבר ברומא כעבור שנה. לעת זו נדרסה בהיותה במינכן והייתה מרותקת למיטתה עד יום מותה בהיותה בת 86.
- Kaminka, Gideon** **קמינקא, גדעון דר'**
1904-1985
אדריכל. נולד באוסטריה. למד בבית-ספר הטכני בווינה (סיים 1928). עלה לארץ בהיותו בן 31 (1933) והשתקע בחיפה. עבודות:
1936-39 בית-השעון, רח' הרצל/בלפור, חיפה.
"בית-הרופא", חיפה.
ב"ס, נהריה.
- Simon, Yohanan** **סימון, יוחנן**
1905-1976
צייר. נציג זרם הראליזם החברתי באמנות ארצישראל - עד שלהי שנות ה-1950. מכאן ואילך פנה לציור נופים דמיוניים ברוח הסורראליזם. נולד בברלין ולמד אמנות בברלין. המשיך בפרנקפורט, אצל מקס בקמן, ובאקדמיה לאמנות במינכן. בגיל 21 (1927) השתקע בצרפת. כאן עבד כמעצב בכתבי עת שונים וכן שנה אחת לכתב העת 'ווג' (VOGUE) בניו-יורק (1934).
עלה לארץ בהיותו בן 31 (1936). עד לשנת 1953 היה חבר קיבוץ גן שמואל. בתקופה זו (8-1942) ביצע ציורי קיר ועבודות גרפיות ואיור עבור 'ספרית הפועלים' והיומון 'על המשמר', קיים שתי תערוכות יחיד במוזיאון ת"א (1944, 1943). **פרס דיזנגוף** (1946). הוצג עם אחרים **בבינאלה בונציה** (1948). נמנה על 15 האמנים מייסדי 'אופקים חדשים'. בהיותו בן 48 (1953) עזב את הקיבוץ והשתקע בתל-אביב. באותה שנה נערכה לו תערוכת יחיד שלישית במוזיאון ת"א ושוב הוענק לו **פרס דיזנגוף** (1953). הוצג, עם אחרים, בשניה, **בבינאלה בונציה** (1956). כעבור שנה (1957) פרש ביחד עם ינקו וכהנא מ'אפקים חדשים'. תערוכה רביעית במוזיאון ת"א (1958). זכה בשלישית **בפרס דיזנגוף** (1961). יוחנן סימון נפטר בהיותו בן 71.

בית ארנון, רח' עין הרוגל.
 בנין 'בנק טפחות', רח' הלני המלכה.
 'בית הנוער העברי', שד' הרצוג.
 ישיבת 'נתיב מאיר' בבית וגן.
 מלון 'הנשיא', רח' אחד-העם.
 'מלון המלכים', רח' רמב"ן.
 ישיבת 'מרכז הרב', רח' בן-דור, קרית משה.
 בית לשכת עורכי הדין, רח' שופן. עם אדר'
 יצחק בלט.
 בית-כנסת 'הנשיא', רח' אוסישקין.

מלון "דן" כולל פנים, רח' הירקון, ת"א. 1950
 בית משפ' גלובר ובית משפ' יעקובסון, רחובות. 1952
 בית משפ' קלנר, שיכון דן, ת"א.
 מלון 'ציון', חיפה. 1953
 בתי מגורים ומלון, שכונת ברנע, (אפרידר) אשקלון.
 בית משפ' בראונשטיין רח' שלי"ג, ת"א. 1955
 בנק ליצוא רח' אחד-העם, ת"א. 1956-7
 בית משפ' אילון, אחוזה, חיפה. 1958
 מוזיאון גולדמינץ, נתניה.
 ביתן ישראל בתערוכה העולמית בבריסל. עם א' שרון ור' בלומנפלד.
 מלון DUCOR PALACE ליבריה.
 מלון "דן ערד" ובית הבראה "מבטחים", ערד. 1959
 חידוש מלון 'אכדיה', הרצליה פיתוח: תוספת 2 אגפים ומשטח הבריכה. 1960-61
 חנות ספרים אלשיך, רח' דיזנגוף (פרס רוקח לאדריכלות. נהרס).
 בית חרושת 'אילין', אשקלון.
 בנין 'אליטליה', רח' הירקון, ת"א.
 פנים מלון 'דן כרמל', חיפה. 1962-82
 מלון 'IVOIRE' אבידגאין, חוף השנהב. 1964
 שיפוץ חידוש פנים מלון המלך דוד, ירושלים. 1965-66
 בית דירות, רח' גלוסקין/ז'בוטינסקי, ת"א.
 מפעל 'אל-אופי' נס ציונה. 1965-75
 הוספת שתי קומות, מלון 'המלך דוד', ירושלים. 1967
 הוספת אגפים לבית גולדמינץ והפיכתו לבית החלמה. 1968-69
 תוספת בונגלוס, מלון 'דן קסריה'. 1978
 פרויקט 'דן', אילת. 1979-86
 תוספת מגדל למלון 'דן' ת"א.
 פרויקט מגדל דירות במלון דן אכדיה.
 פרויקט פנורמה בחיפה (מלון ומרכז קניות).

מיטלמן, ראובן (אדוס) Mitelman, Reuben
 1906-1965

אדריכל. יליד פולין. למד במכללה הפוליטכנית בורשה. (סיים 1934). עלה לארץ בהיותו בן 28 (1934) ביחד עם אשתו, האדריכלית אירנה מיטלמן, על-מנת לתכנן בייח לתרופות "וויטה", בפ"ת. ארכיטקט מועצת פתח-תקוה (1935-7). בו זמנית ניהל (9-1936) משרד עם אשתו והמהנדסים דוד רשקס ו-מילבאואר. בשנות מלחמ"ע עבד בשרות יחידת התכנון של הצבא הבריטי (1940-45). שותפות עם אינג' גולדמן (5-1942) ועם ארכי נחמן קפלנסקי (1946). בתקופה זו תכנן את חדר האוכל בקיבוץ הזורע; ובית מלון בקיבוץ עין גב (לא בוצע). חבר צוות התכנון הפיזי של מדינת ישראל בראשות א. שרון (1948-53). מתאם בין האדריכל יוסף נויפלד וביה"ס לרפואה בעין כרם, ירושלים (6-1954). חזר כשותף למשרד גולדמן ורשקס (1957). מכאן ואילך שימש גם מורה בבי"ס להנדסאים "אורט" גבעתיים ויועץ ארכיטקטורה למוסד לביטוח לאומי. מיטלמן נפטר בהיותו בן 59.

עבודות בת"א והסביבה:
 1934-9 בית חרושת "וויטה" (היום "טבע"), פתח-תקוה.

בנין חנויות ומשרדים, נחלת-בנימין 38.
 בתי דירות: חובבי ציון 36, בוגרשוב 13, שד' בן גוריון 81, אהרונוביץ 4 (עם גולדמן), 8 (עם מילבאואר), יוסף אליהו 11, גורדון 19 (עם מילבאואר); רח' נחמני 45 (1936). בן עמי 7 (עם מילבאואר. 1936).

1945-8 בנין מגורים ומשרד, רח' חיסין 27.
 בתי דירות: ויתקין 10; דיזנגוף 4-122.
 חדר אוכל, קיבוץ זורע. עם אדר' קפלנסקי.
 1948-65 בתי דירות: זמנהוף 3; שד' מסריק 15; הירקון 146; בן-יהודה 9-177, 76, 90; גורדון 50, 69; ארבע הארצות 23.
 בתי משרדים: בן-יהודה 99; התקומה 30, יפו.

פנחל, חיים היינץ Fenchel, Haim Heinz
 1906-1988

אדריכל. התמחה בתכנון מלונות. נולד בברלין. למד אדריכלות בבית הספר הטכני הגבוה ברלין-שרלוטנבורג. עם סיום לימודיו עבד בחברת הסרטים הגרמנית UFA ובמקביל תכנן וילות ודירות עבור שחקני קולנוע בעלי שם באותה תקופה.

עלה לארץ בהיותו בן 31 (1937) והשתקע בת"א. כאן עסק בעיקר בעיצובי פנים של דירות בתי קפה וחנויות. לאחר

שדמי (שמידברג), אדום Shadmi, Adam
 -1906

אדריכל נוף. יליד ורשה, פולין. למד שלוש שנים בבי"ס לגננות אדריכלות ב-לדניצה צ'כיה (סיים 1930). עלה ארצה בגיל 25 (1931), חבר קיבוץ משמר העמק. עסק בתכנון גנים בקיבוצים (1937-45).
 חבר צוות התכנון הפיזי של מדינת ישראל בריכוזו של אדר' אריה שרון (1948-53). ממייסדי ארגון הגננים ואיגוד אדריכלי נוף (1951). פעל מספר שנים כחבר במערכת "גן ונוף" (מדור "בעין בוחנת") ועוד.
 חבר בארגון אדריכלי נוף IFLA משנת (1956). ארגן תערוכת נופים וגנים בכנס בינלאומי של הארגון בציריך (1956). פעל בשיתוף עם פרופ' נוימן ופרופ' חנן אופנהיימר, להקמת מסלול אקדמי לאדריכלות נוף, במסגרת הפקולטה

1942 בית-כנסת רח' זמנהוף ת"א (פרס 1).

1943-47 תכנית אב לכפר-הנוער שפיה, כולל שיפוץ מבנים שונים (עד 1983).

1943-49 מחלקת התכנון קופ"ח.

1945-46 קרית טבעון-אורנים, 220 יח"ד, חברת "קרת". עם א' קליין.

1945-48 "שיכון וויס" 180 יח"ד לבעלי מלאכה, ת"א.

1945-57 בניי ובניינים, בית-אלעזרי, ליד חדרה.

1946 בייח לחולי נפש, אבן-יהודה. עבור פרופ' פאפנהיים.

1947-68 בניי ובניינים, שכונת בבלי, ת"א: רבי קומות והציר המרכזי, דרום צפון, 1700 דירות.

1952-65 רח' דובנוב ת"א, 270 יח"ד, חברת "קרת".

1953-58 מחלקת ההנדסה, עירית ת"א.

1953-83 בית-קברות ובית-השומר, כפר-גלעד.

1954-59 מוזיאון אהרונסון, זכרון-יעקב.

1955-68 תוכנית אב בית-שמש, כולל בנין העיריה, השוק, הקולנוע ומגרשי ספורט (משרד השיכון).

1957-60 בניי ובניינים, תלמי אליעזר, גליל עליון עבור הסוכנות.

1959-63 בנין הפקולטה למשפטים, אוני' ת"א. עם סמי דיקר.

1959-77 מחלקת ההנדסה, עירית רמ"ג.

1962-64 שיכון עובדי משרד החקלאות 22 בתים דו משפחתיים, גבעתיים.

1964-68 בתי מגורים "רסקו", רמת-השרון.

1965-71 בתי דירות, 8 קומות, 230 יח"ד, גבעתיים, עבור שיכון אזרחי.

1965 מצפה כוכבים וגן, גבעתיים. עם ב' משולם.

1968 מצבת זכרון וגן לזכר ראש העיר קרינצי, רמ"ג.

Goldberger, Alfred **גולדברגר, אלפרד**
-1908

אדריכל מהנדס. נולד בווינה. למד בווינה ובצרפת. עלה לארץ בגיל 25 (1933). השתקע בחיפה ופתח כאן משרד עצמאי. עבודות עיקריות (כולן בחיפה): "בנק דרום אפריקה"; "קאזינו" בת-גלים (פרס 1); שיכון עובדי חברת בתי הזיקוק על הכרמל.

Meir, Victor **מאיר, ויקטור**
-1908

אדריכל נוף. נולד בגרמניה. למד גננות מעשית (1925-28), המשך בביה"ס הגבוה לגננות בברלין (1930-32). עלה לארץ בגיל 24 (1932). השתקע בת"א ועבד כעצמאי בתכנון גנים פרטיים בתל-אביב, ברמת-גן ובחלקים שונים של הארץ (1932-45).

ניהל את מחלקת גינון בחברת "יכין-חקל" (1945-47).

אדריכל גנים בלשכת הקריה הממשלתית (1948-51). בין מיסדי איגוד אדריכלי נוף (1951). עצמאי (1952-78) במקביל שימש אדריכל נוף יועץ של עיריית גבעתיים ועירית בת-ים.

זכה בפרס בשנת 1964 על פארק לאומי (הירקון) תל-אביב ובפרס קרוון בשנת 1983.

עבודות:

לבינוי ערים בטכניון.

מוסמך למדעי החקלאות ותורת הקרקע ברחובות (1961) דר' לפילוסופיה של האוני' העברית בירושלים (1971). פיתח פעילות חינוכית עניפה בעיקר במוסדות הקיבוץ הארצי. ממייסדי ביי"ס לגננות בפתח-תקוה.

Schiller, Otto Uriel **שילר, אוטו אוריאל**
1907-1992

אדריכל. יליד ברטיסלבה, סלובקיה (אוסטריה-הונגריה). בנו של אדריכל. בוגר הגמנסיה הריאלית בווינה (1918-23). המשך בביה"ס להנדסה בציריך (סיים 1927). דיפי' בנאות). התמחה במשרדים שונים, ביניהם פאול בונאץ בשטוטגארט (1928-9). השלים לימודי אדריכלות (כיתות אמן) באקדמיה בווינה (1930-33), בהנחיית פטר בהרנס (ע"ע), קלמנס הולצמאייר (1886-1983), ואוסקר סטראנד.

עלה לארץ מספר חודשים לאחר סיום לימודיו, בהיותו בן 26 (1933). עבד אצל יוסף נויפלד (1934-7). המשך לעבוד כשכיר, כעצמאי ובשותפויות שונות, על פרויקטים עבור חברות שיכון (שיכון עובדים, קרת; משרד השיכון). לאחר קום המדינה עבד במחלקת ההנדסה של עירית ת"א (1953-8) ועירית רמת-גן (1958-77). שילר נפטר בהיותו בן 84.

עבודות:

1934-36 קבר הברון אדמונד דה רוטשילד (פרס 1).

1936-40 בינוי ובניינים, קרית-עבודה (חולון), 2100 יח' דיור. עם י' דיקר.

1936-42 בינוי ובניינים, דרום רמ"ג, 320 יח' דיור. עם י' דיקר.

1936-47 בינוי ובניינים, קבוצת שילר, כולל: חדר-אוכל, בית-תרבות, אמפיתיאטרון, אולם ספורט ועוד.

1936-54 תוכנית אב לרמת-הנדיב, זכרון-יעקב (פרס 1): גן, 60 דונם ושטח יער, 4000 דונם.

1937 איצטדיון גבעתיים.

1937-38 מאפית "שובע", ת"א. עם המהנדס ס"א באואר מוינה.

1937-49 השוק הסיטונאי הישן בת"א. עם י' דיקר.

1938-39 בינוי ובניינים, יבנה: כיכר מרכזית, סדנאות, חנויות, בית-ספר עממי וגני-ילדים.

1938-50 בית-תרבות, חדר-אוכל ומגורים במעלה החמישה (המשך תכנון של ריכרד קאופמן).

1938-52 שיכון בתים דו משפחתיים 76 יח' דיור, עם י' דיקר.

1939-43 מ"מ מהנדס העיר חולון.

1939-56 שכונת פרבר, 400 יח"ד, נהריה (מול הרכבת). עם י' דיקר.

1940-44 עבודות פיקוח פרויקטים עבור צבאות בנות-הברית במזרח הקרוב: בייח תל-לטוינסקי ומחנות צבא.

1940-47 שיכון-עובדים, בני-ברק, 56 יח' דיור. עם י' דיקר.

1940-52 שכונת וילות, גבעתיים, 270 יח' עבור חברת "קרת".

1941-49 מוזיאון, מרפאה, בית-הבראה ומגורים בקיבוץ חניתה.

תכניות לשכ"י: 3 בכפר-סבא; 2 ברעננה, 2 במגדאל; 3 בהרצליה; 5 בגדרה; ו-2 בגן-יבנה; הדר-יוסף, ת"א (עם אחרים); רמת-הדר, רמתיים. מוסד-לנוער "אפל", גן-יבנה. 1958 ת' מתאר לגן-יבנה (שלב עיקרי 4-1982). מוסד הנוער "כרמית", ירושלים. 1962 בתי-אבות בקטמון (דיר מוגן, 5240 מ"ר) וברח' בן גמלא (קולקטיבי), ירושלים. 1974-86 בית-אבות (קולקטיבי ודירות 27,000 מ"ר), גבעתיים. 1876-81 ישיבת "אחוזת יעקב": ביי"ס מקצועי ופנימיה. 1979-82 מוסד-נוער ופנימיה "משען", גן-יבנה. 1980-85 דיר מוגן לקשישים, (5000 מ"ר) סביון. 1984 כמו כן תוכננו ע"י פולאצ'ק ובניו: 7 בתי-כנסת, 10 בתי-ספר, 8 גני-ילדים וטיפת-חלב, 40 וילות מהן 25 בסביון ו-7 ברמת-חן.

Bikels, Shmuel

ביקלס, שמואל

1909-1975 אדריכל. נולד בפולין. למד בבי"ס הטכני הגבוה בלבוב (סיים 1932). לאחר מכן השתלם בלימודי ציור בפאריז כשנה וחצי. עלה לארץ בגיל 24 (1933). חבר קיבוץ בית השיטה (1955). עבד במחלקה לתכנון של איחוד הקיבוצים והקיבוץ המאוחד. בין עבודותיו - ת' אב לקיבוצים "הגושרים, משגב עם, לוחמי הגטאות. בית ציזלינג, עין חרוד. אפעל: המשכן לאמנות, בית טרומפלדור. מוזיאון הדפוס, צפת. בתי-אוכל, בתי-הארוחה ואולמות ספורט בקיבוצים שונים.

Banet, Robert

בנט, רוברט

1909-1987 אדריכל. יליד קארקוב פולין. למד בביה"ס לטכנולוגיות הבניה ב-מקלבורג, גרמניה. המשיך (3 סמסטרים) בביה"ס הגבוה לטכנולוגיה בברלין. עלה לארץ בגיל 23 (1932). עבד במשרד האדריכל אריה שרון עד מלחמ"ע. התנדב לצבא הבריטי ושרת כקצין בחיל הנדסה של המחנה ה-8 מהמדבר המערבי עד וינה (עם האדר' רפפורט). לאחר שחרורו היה שותף עם האדר' בנימין צ'לנוב (1946-1950). משרד עצמאי מ-1950 ואילך. בנט נפטר בהיותו בן 72. עבודות: 1936 דיזנגוף 175/א. עם אריה שרון. 1946 כיכר העיריה בחולון (פרס 1). עם בנימין צ'לנוב. 1950 שיכון קצינים רח' הזית, התמר וכו', ת"א. הבינוי עם שלמה שא"ג. 1951 ת' בני מרכז עכו (פרס 1). 1953-64 בנין העיריה, חולון. 1955 ת' בינוי, רמת-אביב, ת"א (שיכון עממי). עם י' פרלשטיין. חדרי אוכל, קבוצות כינרת ויפעת.

1933 גן-מאיר, ת"א (פרס 1). עם מחלקת הגינון של עת"א. 1933-45 גינות בת"א ובר"ג. 1948-51 גן-השושנים, הקריה, ת"א. 'פארק-הנשיא' מול הכנסת, ירושלים. 1952-54 גן 'עליה-שניה', גבעתיים. 1955-58 שדרת העצמאות, בת-ים. טיילת על שפת הים, בת-ים. אוני' גבעת-רם, ירושלים עם אדר' נוף יחיאל סגל. 1958-60 גני אוני' בר-אילן, שלבים ראשונים. 1960-62 גן 'חיל-האור', גבעתיים. 1963-64 גנים ציבוריים, רמת-יוסף בת-ים. 1964 'פארק-הלאומי, הירקון, ת"א (פרס 1). עם מחלקת הגינון של עת"א. מוזיאון לוחמי-הגיטאות. 1967-68 מדרשת-נועם, פרדס-חנה, קרית-הרצוג, כפר-סבא. 1969-70 גן-הנצחון, ו'גן-אשכול' בת-ים. 1970-72 גני-הדרום, גבעתיים, 'גן-י"א' רמת-הנשיא, בת-ים. שד' דניאל, בת-ים. 1978-70 חוף לדוגמא, בת-ים. עם אדר' ש' פובזנר. 1981-82 בריכות השחיה במרכז הספורט, בת-ים. 1983 חווה חקלאית, בת-ים. עם אדר' סבר.

Polatchek, Otto

פולאצ'ק, אוטו

1908- אדריכל. נולד באוסטריה. למד בביה"ס הטכני הגבוה בברלין (סיים 1932). כולל סמסטר קיץ (1929) בויםאר עם ארנסט נויפרט (ע"ע) ואוטו בארטנינג (ע"ע). עלה עם סיום לימודיו, בגיל 24 (1932). עבד אצל ריכרד קאופמן בירושלים ובמשרד שרון בת"א (41-1933). לאחר מכן פעל בו זמנית כעצמאי ואדריכל עירוני לישובים באיזור השרון. ב-1950 פתח משרד עצמאי ולאחר מכן בשותפות עם בניו האדריכלים גד ניר (נולד 1939) ורון שדות (נולד 1945). עבודות: 1941-7 חבר צוות תוכניות מתאר של ממשלת המנדט: איזור הרצליה, איזור כפר-סבא, איזור רמת השרון, האיזור שבין הירקון והרצליה, איזור העיר לוד. 1946-89 כפר הנוער "אוניס", כפר-סבא (שלב עיקרי 1976). 1947-89 כפר-הנוער "עלומים", כפר-סבא (שלב עיקרי 1976). 1948-52 ת' מתאר לאיזור מגדאל רמת-השרון מזרח (10,000 נפש), כפר-סבא מזרח (10,000 נפש), רמות-השבים. 1948-62 ת' מתאר לאיזור רעננה, ולאיזור גדרה. 1949-89 כפר-הנוער "אורים", קרית-טבעון (שלב עיקרי 1979-85). 1952 בית-אבות "כרמל", חיפה (שלב עיקרי 1980-84). 1952-60 ת' מתאר לכפר-שמריהו.

1956-60	רמת-אביב, ת"א: בתי-מגורים חד ודו-קומתיים; מרכז-מסחרי (יכין); 'בית ברודצקי'.
1957	ת' בנוי, 'שיכון לדוגמא', רמת-אביב, ת"א. עם יי פרלשטיין.
1961	רמת-אביב: בנין דירות רב-קומות (שיכון לדוגמא), רח' לבנון/ איינשטיין; בית-הורים, רח' פיכמן. תוספת קומה 1964.
1962	חדר-אוכל, גבעת-ברנר.
1964-73	ת' כללית כולל בתי מגורים ומרכז אזרחי נוה-שרת, ת"א.
1968	בית-הורים, רח' אינשטיין, ת"א.
1960-67	כמו כן תכנן עבור משרד השיכון בנין דירות טיפוסים 3-4 קומות על עמודים, שכדוגמתו נבנו מאות בכל רחבי הארץ (1960-67).
גיתאי, מוניו	Gitai, Munio
1909-1970	יליד פולניה. השם המקורי וינראוב. חניך תנועת הנוער הציונית. למד נגרות ועיצוב פנים בבי"ס מקצועי בברלין. המשיך ביבאהאוס (1927-31). עבד במשרד מיז-ואן-דר-רו (1931-33). נמלט לשווייץ עם עליית הנאצים לשלטון. עלה לארץ בגיל 25 (1934) והשתקע בחיפה. עבד, עם אחרים, בעיצוב ביתנים ביריד המזרח בת"א (1934-6). שותף עם אל מנספלד (1938-58). עם קום המדינה כיהן שנה אחת (1948) כראש המחלקה לאדריכלות במסגרת צוות התכנון הפיזי בראשותו של אריה שרון. בהמשך (1949) צורף לסגל ההוראה של הטכניון, חיפה. נפטר בהיותו בן 61.
1935-36	בתי-מגורים בקרית ביאליק: משפ' אלבר, משפ' פרנקנשטיין, משפ' פינקוס, משפ' רובין/פרנקל, משפ' ויינרוב.
1936	קרית-אתא: משפ' ווייס.
1937	בית משפ' נוימן, קרית מוצקין.
1938	ביכ"נ ובית עם, קרית ביאליק (פרס 1).
1939	בית-העם ע"ש שמריהו לוי, כפר שמריהו (פרס 1).
1939-40	בתי-מגורים: משפ' פייטלברג, כפר-שמריהו. משפ' ארנס, גדרה. משפ' אדלר, אחוזה, חיפה.
1939-42	ביח"ר "עשת", קיבוץ איילון. ביח"ר "אסביר" ו"אסקר", קרית-ים.
1941-46	בניי "החברה לקרור ואספקה" בת"א ובחיפה.
	בניה בקיבוצים - משמר השרון: "בית-ישראל", בית-הטבע ובית-תרבות.
	בית-תרבות: אילון, עין שער, בית אלפא. מרחביה: חדר-אוכל.
	דירות: מולדת (מושב), רמת השופט, מזרע, בית אלפא, משמר השרון.
	משמר-העמק: בנין המעבדות.
1942	בית משפ' יצחקי/זקס, עתלית.
1944	בית משפ' לבנשטיין, חיפה.
	בית-דירות, מייליק-בורר, חיפה. מועדון הפועלים, חיפה. מועדון חיילים יהודיים, חיפה. קולנוע סיקלי, חיפה תחתית. בנין מועצת פועלי נהריה.
1944-46	בית-ספר ובית-עם, יקנעם.
1944-47	ת' בינוי קיבוצים: עמיעד, להבות ומצפה-ים.
1944-50	בית-ספר, עפולה.
1945	בתי מגורים: משפ' לוי, משפ' גוטליב, חיפה, משפ' קרל בוק, זכרון-יעקב.
	בית-כנסת ובית-עם, שדמות-דבורה. מעון יום לילדי פליטים, "תורת-אמת", חיפה. ככר ווקופ, נתניה (פרס 1). בתי-דירות בחיפה: "מרכז", ברל, זילברברג ופלדמן.
1946-48	בתי-מגורים: משפ' גולדנברג, משפ' בריצקי, קרית-חיים, משפ' בבר, חיפה.
1946-57	בית "המשביר-המרכזי", חיפה.
1946-59	השלמת בית-הכנסת הגדול, חיפה (אדריכל מקורי מקס לב).
1947	בית ההסתדרות, הכרמל, חיפה (פרס 1).
1947-48	בית-עם. אולם תרבות ומופעים, קרית-חיים (פרס 1).
1947-49	בית-דירות, הוכפלד, חיפה.
1947-50	שיכון עובדי "סולל-בונה", נווה שאנן, חיפה (פרס 1).
1947-57	בית-ספר, קרית-ביאליק.
1948-51	מועדון פועלים ובנק-הפועלים קרית-חיים.
1949	הצעה לקרית-הממשלה, ים (פרס 1).
1949-53	בית משפ' פרוייר, חיפה. בי"ח "נעמן", ביח"ר פיניציה.
1949-56	קרית עמל/טבעון: "בית המרי" (משען), בית דואר, בית-ספר עממי, צרכניה.
1950	חדר אוכל וקופ"ח, שבי-ציון. היכל הבונים החופשים, חיפה. בית דירות, סקר, חיפה. מלון "ציון", חיפה.
1950-52	משרדי סולל-בונה: קרית-חיים, עפולה, טבריה.
1950-53	שיכונני צבא קבע: קרית-ים. רח' צנובר וסטלה מאריס, חיפה. בית-עם, קרית-ביאליק.
1951	בית חבר-הקבוצות, ת"א. בית-דירות רח' שמשון, חיפה. בית-דירות, אפרתי, הדר הכרמל, חיפה.
1952	שיכון עממי, נוה-שאנן, חיפה.
1953	בנק "איגוד", חיפה.
	בית-עם, הר הכרמל, חיפה (פרס 1. לא בוצע).
1953-56	המכון למדעי היהדות, האוני' גבעת-רם.
1953-57	המכון הידרולאיקה, טכניון, חיפה.

- בית-ספר תיכון קירת עמל/טבעון.
מרכז אזרחי ובית-עם, קרית-עמל.
שיכונים: "חסכון לעולים", "גמיש",
"מומחים", קרית-אליהו.
1958-59 שיכון לדוגמא רח' טאגור/איינשטיין, רמת-
אביב, ת"א (בית מרובע 6 דירות).
עבודות מוניו גיתאי:
1959-60 שיכון "משכנות" ומועדון ההסתדרות, קרית-
אליהו.
1960-70 תכנון מרכז וחניויות, קרית-מוצקין.
1961-63 בית-דירות, רב-קומות, גרינשטיין-בריל, חיפה.
1962-64 חדר-אוכל, כפר-מסריק.
כיכר ת"א ו"בית-המגדל", קרית-אליהו.
בנין משרדים ומסחר, "הכרמלית" חיפה.
1964-65 לשכת-המס, רח' המגינים, חיפה.
בית משפ' ברש, כרמליה, חיפה.
1964-66 מוסד-נוער עבריין, שפרעם (הפרס הגבוה
בתחרות).
- פבל, חנן**
1909-1976
אדריכל. יליד גרמניה. למד ב-שטוטגרט אצל פאול
בונאטץ (סיים 1934). עלה לארץ עם סיום לימודיו בגיל 25
(1934). גר בת"א. נמנה על צוות התכנון של מדינת ישראל
(1948-53). המשיך במשרד הפנים ולאחר מכן, מ-1961,
במשרד השיכון. פבל נפטר בהיותו בן 63.
עבודות:
1935-44 אולם, רמות-השבים; בית גב. ר' חוף הים,
הרצליה;
בית ס', רמות-השבים.
1947 חזית הבניינים בכיכר מלכי-ישראל, בשיתוף
עם דן טנאי ד"ק יסין (פרס 1 ופרס 4 בתחרות).
- לביא (לבינסון), יהודה ארנסט**
1910-1998
אדריכל. יליד ברלין, גרמניה. למד במכללה הטכנית
הגבוהה ברלין - שרלוטנבורג.
עלה לארץ עם סיום לימודיו בהיותו בן 24 (1934) וגר
בחיפה. עבד משרד האדריכלים י' ארל ויחזקאל זוהר
(1902-60) ובמשרדו של האדריכל אלפרד גולדברגר. המשיך
במשרד ערבי (1938) בבירות אבל חזר לארץ, כעבור שנה,
עם פרוץ מלחמת"ע.
ב-1939 זכה בפרס ראשון בתחרות לתכנון בנין ה-קק"ל,
רח' אלנבי בת"א (לא נבנה). ב-1940 עבר לירושלים ועבד
כ-6 שנים במע"צ של ממשלת המנדט, בתכנון והקמת
תחנות משטרה. מ-1946 התגורר בתל-אביב ועבד בעיריית
פתח-תקוה בהכנת תכניות עיר ותכנון וביצוע מבני ציבור
שונים. בתקופה זו עבד גם עם האדריכלית לוטה כהן.
שימש כמנהל מדור הנגב בצוות התכנון הפיזי של מדינת
ישראל, בראשות האדריכל אריה שרון (1949-53). במסגרת
זו השתתף בהכנת תכנית מתאר ועיבוד תכניות מפורטות
לשכונות א-ד בבאר-שבע. כמו כן השתתף בעריכת מספר
מחקרים לקביעת תוואי כבישים וקביעת האתר לבנין העיר
דימונה. בשנת 1954 הצטרף כשותף למשרד לוטה כהן
(ע"ע), עד לפרישתה (1970). שותף עם האדריכל גדעון פיפר
- (ע"ע) מאז 1973. נפטר בגיל 88.
עבודות:
1953-4 תכנית בנין עיר לדימונה.
איזור התעשיה, מרכז מסחרי, ו-3 השכונות
הראשונות בדימונה. כולל בנייני מגורים שונים
עם אדר' מאיר צ'צ'יק.
בנייני מגורים שונים ומרכז רסקו בבאר-שבע.
עבודות בשיתוף עם לוטה כהן:
1954-56 בית-הורים, ראשון, רמת-חן (הרחבה 1963).
1955 ספרית העיר באר-שבע.
1962-63 בית-הורים אוסטרי, מרכז רמת-חן (תוספת
קומה 1986. הרחבה 1989).
בנייני מגורים מסביב לככר-השושנים, מרכז
רמת-חן.
טיפוסי בניינים שונים: רמת-חן, כפר -
שמריהו, נתניה.
בית דר' הירש, כפר-שמריהו.
בית-הורים, בקעה, ירושלים.
בית-מגורים לזקנים, רח' בוסתנאי, ירושלים.
בית-מגורים ומכון לאו בק, ירושלים.
עבודות בשיתוף גדעון פיפר:
1976 מעון ורה סלומונס, כפר-סבא.
בית הורים, רח' יפו, ירושלים.
בית הורים, קרית-מנחם, ירושלים.
בתי מגורים, איזור השרון (15 יח').
בנין אגפא, איזור התעשיה, פ"ת.
מפעל "תגום", איזור התעשיה, נתניה.
מרכז-יום לקשיש, רמת-השרון.
1989 בית-מגורים (דירור מוגן), רמת-השרון.
- גליקסון, ארתור**
1911-1966
אדריכל בעל שם בינ"ל בתחום תכנון עיר ואזור. יליד
קינסבורג, גרמניה. למד אדריכלות בביה"ס הטכני
שארלוטנבורג, ברלין (סיים 1935). עלה בגיל 27 (1938).
חבר בצוות התכנון הפיסי של מדינת ישראל בראשות אריה
שרון 1948-53. נפטר בהיותו בן 55.
- מילוסלבסקי, ישראל דן**
1911-1988
מהנדס בנין ואדריכל. נולד באלכסנדריה, מצרים, למשפחת
בילויים שעזבה את הארץ כדי לא להיות מגויסת לצבא
הטורקי, סיים לימודיו התיכוניים בביה"ס הצרפתי
באלכסנדריה. למד הנדסת בנין ואדריכלות באוני' גנט
בלגיה (סיים 1933). בהמשך עבד כשנתיים במתמחה
במשרד בבלגיה. עלה לארץ בגיל 24 (1935). כאן פתח משרד
בתל-אביב ביחד עם חברים, ובנה מספר בתי דירות וכן
וילות ברמת-גן. כעבור שנתיים נתקבל למע"צ של ממשלת
המנדט. במסגרת זו תכנן את משטרת צפת כולל פיקוח על
הביצוע (1937-38). בהמשך הצטרף ל"סולל בונה". בשנות
מלחמת"ע שימש מהנדס ביצוע של שדות התעופה בלבנון
וכביש חלב דמשק. ב-1944 פתח משרד עצמאי בצפת והחל
במספר פרויקטים פרטיים ביניהם וילות, מפעלי תעשיה
ובתי-מלון.
במלחמת השחרור מונה כאחראי על הביצורים מטעם

Meirovitch, Zvi	מאירוביץ, צבי 1911-1974	ארגוני ה'הגנה' ו'מיגני צפת'. כמו כן בנה מודל מסבון של כל העיר צפת על-מנת לאפשר לאנשי הפלמ"ח לתכנן ולבצע את שחרור העיר. לאחר מלחמת השחרור חידש את פעילות המשד. משנת 1968 הצטרף למשרד בנו אורי מילוסלבסקי (נולד בצפת ב-1942, סיים לימודיו בטכניון ב-1968). מלוסלבסקי נפטר בהיותו בן 77.
		עבודות בצפת, אם לא צויין אחרת:
		1950 בית-הבראה, הגושרים.
		1956 מפעל קפה נמס.
		אכסניית-נוער.
		1957 מצפה ביריה.
		קרית-ההסתדרות.
		1958 בית-קפה "מצודה".
		1959 בית-ספר, יסוד-המעלה.
		בית-עם, מירון.
		1960 חוות-סוסים, ורד-הגליל.
		פנסיון רוקנשטיין, הר-כנען.
		1961 מלון 'רימונים'.
		1962 יער-קדושים, ירושלים.
		1963 קפה-ומסעדה, ראש-הנקרה.
		1964-68 בית-הבראה גני-גריסינגר.
		1965 שכונת וילות 'הכשרת-הישוב'.
		1966 מועצה-מקומית, יסוד-המעלה.
		1967 שכונת 'מעלה-כנען'.
		רכבל, ראש-הנקרה.
		1968 בית-הפועל.
		1969 שיקום מבצר ביריה.
		1970 משרד ועד מועצת מירון.
		מלון 'קיסר', אילת.
		נווה-אטיב.
		1971 מצפה-רמון.
		1972 בנק-הפועלים, עכו.
		1973 מרכז-קליטה, טבריה.
		1974-75 בייח צפת: מח' גריאטריה ושחפץ.
		משרדי הסוכנות.
		1976 בייס עין-אל-אסאד.
		בייס ביריה.
		1977-78 ככר-המגינים.
		בנין מועצה איזורית, מבואות-חרמון.
		בייס מקיף ובייס ב', מג'אר. בייס חמד-מירון.
		אולם מופעים, בית-שאן (פרס 1).
		1979 משרדי המועצה איזורית, מעלה-יוסף.
		1980-81 בייס מקיף.
		שיקום: העיר העתיקה, ביכ"נ הארי הספרדי, ביכ"נ 'אבוהב'.
		מרכז מורשת-ספרד.
		1982 משרדי דיר-לעולה.
		1983 הלשכה לשיקום נכים, חיפה.
		1984 משרדי מקורות, ראש-פינה.
		אולם כדור-יד, בבייס רמז, נהריה.
		1986 מרכז ביצוע חברת-החשמל.
		שיפוץ קבר יתרו.
		1987 מתנ"ס גויליס.
		1988 בית-מדרש קבר רשב"י, מירון.
		בית-כנסת, כלנית.
Meirovitch, Zvi	מאירוביץ, צבי 1911-1974	צייר. יליד קורסנו, פולין. למד ציור באקדמיה של ברלין (1929-34) אצל קרל הופר. התקיים מצויר כרזות לסרטי קולנוע. המשיך באותו תחום גם לאחר שעלה ארצה בהיותו בן 23 (1934). ב-1948 נמנה עם 15 האמנים, מייסדי קבוצת 'אפקים חדשים'. באותה שנה נישא לסופרת יהודית הנדל. פרס דזינגוף (1951). בהיותו בן 44 (1955) פנה לראשונה לעבר ההפשטה. זכה פעמיים פרס דזינגוף (1961, 1981). הוצג בבינאלה בסאו פאולו (1953) ו בבינאלה בונציה (1956, 1958 ו-1962). נפטר בהיותו בן 63. לאחר מותו התקיימה תערוכה של עבודותיו במוזיאון ישראל (1976).
Wexler, Jacob	וכסלר, יעקב 1912-1995	צייר. יליד ליבאו, לאטביה. למד בבי"ס לאמנות בהמבורג, גרמניה (1929-33). עלה בהיותו בן 23 (1935) והשתקע בחיפה. חבר באגודת הציירים (1940). זכה במספר פרסים: פרס דזינגוף מטעם עיריית ת"א (1941), פרס מטעם הסוכנות היהודית ופרס אגודת הציירים (1943). פרס ע"ש שטרוק מטעם עיריית חיפה (1944).
		בחוודשי הקיץ 8-1945 צייר בצפת - לעתים ביחד עם הצייר פנחס מאירוביץ, גם הוא תושב חיפה. שרת בצה"ל (9-1948). חבר קבוצת 'אפקים חדשים' מ-1948. לאחר שחרורו מהצבא גר זמן קצר ברחובות וכעבור שנה עבר לת"א (1950). מכאן ואילך נהיו תמונותיו מופשטות יותר. משנת 1965 שימש כמורה ומנהל המכון לאמנות ע"ש אבני בת"א. תערוכות עיקריות: מוזיאון ת"א, ביתן הלנה רובינשטיין (1969). השתתף בבינאלה בסאו פאולו בשנת 1953, 1961. נפטר בהיותו בן 83.
Kiwe, Haim	קיווה, חיים 1912-1983	צייר. יליד דולטובן, גרמניה. בוגר ביה"ס הריאלי בברלין וחבר "החלוץ" (1929). עלה בהיותו בן 22 (1934) והצטרף לקיבוץ נען. כעבור שנתיים (1936) החל לצייר בכוחות עצמו. שרת בדרגת מ"פ (סרן) בחטיבת גבעתי (8-1947).
		השתלם בפאריז (1951). עם שובו הצטרף לקבוצת 'אופקים חדשים' (1953). ניהל את הקורסים השנתיים לציור ולרישום של ההתיישבות העובדת (9-1954). חזר לפאריז (63-1959).
		פרס ראשון בתערוכה קבוצתית בסלון לאמנות חדישה בפאריז (1962), לימד במכון "אבני" (6-1964). פרס בפסטיבל הבין-לאומי לציור בקאן (1969). עבר לציור מופשט כעבור מספר שנים (1974) נערכה תערוכה מקפת של יצירותיו במוזיאון ת"א. הוזמן ללמד ב"בצלאל" (1878-1983). קיווה נפטר בהיותו בן 71.
Mansfeld, Al (Alfred)	מנספלד, אל (אלפרד) 1912-2004	אדריכל. יליד פיטרסבורג, רוסיה. עבר לגרמניה עם הוריו והתחנך בברלין. בוגר תיכון ריאלי. החל ללמוד אדריכלות במכללה הטכנית ברלין שרלוטנבורג (3-1931) ואצל

		אוגוסט פרה (ע"ע) ב'אקול ספסיאלי בפאריז (5-1933).
1979	תחנת דלק "סונול", נווה-שאנן, חיפה. גן-ילדים, שער-העליה, חיפה. רובע מגורים, אור-יהודה. בתי מגורים נמוכים, הכרמל הצרפתי, חיפה. בנייני משרדיים לבתי הזיקוק, אשדוד. מרכז בין דתי בסיני.	עלה לארץ, בתום לימודיו, בגיל 23, (1935). עבד עם מוניו גיתאי-וינראוב בהקמת ביתני תערוכת "יריד המזרח" בת"א (1936). שותף עם גיתאי-וינראוב (58-1938). בשנות מלחמ"ע עבדו זמן קצר בתכנון מחנות לצבא הבריטי. שרת כקצין במלחמת הקוממיות (9-1948). מתכנן איזור הצפון במסגרת צוות התכנון הפיזי של מדינת ישראל בראשות האדריכל אריה שרון (1949). מרצה בטכניון חיפה (מ-1952 ואילך). חתן פרס ישראל לארכיטקטורה (1966). נפטר בהיותו בן 92. עבודות: 1938-57 ע"ע מוניה גתאי. עבודות ותערוכות (אל מנספלד):
1980	תחנת דלק "סונול", חיפה. מגדלי מגורים, הכרמל הצרפתי, חיפה. מחסן מרכזי, טכניון חיפה.	1958 בית-מנספלד, חיפה. חדר-האוכל, קיבוץ הזורע.
1981	תכנית לבינוי חוף-התכלת, הרצליה.	1959 בית-בורוביץ, הטכניון חיפה. א"ק "ציון", א"ק "ירושלים". עם אדר' הפנים
1985	בית-כנסת ברח' התשבי, חיפה. תכנית שיקום מרכז הר-הכרמל, חיפה. יחידות דיור, נצרת-עילית. תכנית בינוי, גבעת-טל. מרכז קניות ומגורים, כרמיאל. היכל הבונים החופשיים, חיפה. שיפוץ מפעל "פיברגלס", חיפה. תכנית לבינוי רמת-אלון, חיפה.	דורה גד. מוזיאון ישראל, ירושלים. (פרס 1). שלב א' עד 1965. המשך עד 1989. עם אדר' הפנים דורה גד.
1986	תכנית בינוי לנהריה. הבנין לחינוך קדם אקדמאי, טכניון חיפה. יחידות דיור, כרמיאל. קבוצת מגורים, רמת-אלון. מרכז לעיוור, צפת. תערוכת עבודות: 'מנספלד וחבריו', טכניון, חיפה.	1960 אוני' ניגריה אוססקה (בוצע חלקית). כיכר מסחרית בקרית-אליעזר, חיפה (פרס 1). לא בוצע.
1987	תערוכת עבודות: 'מנספלד וחבריו', טכניון, חיפה. יזרעאליה מזרח. תכנית שיקום ואדי ניסנאס, חיפה.	1963 בית-הנתיבות לוד (פרס 1. לא בוצע). עם דני חבקיין. תערוכת יחיד במוזיאון חיפה (ארכיטקטורה). 1963-65 בית אבא חושי, נווה-שאנן, חיפה. בית-העיריה בירושלים (פרס 1. לא בוצע). עם דני חבקיין.
1988-90	תכנית בינוי, ראש-העין. המוזיאון היפני, חיפה. אתר הנצחה, כרמיאל. תערוכת "הסטרוקטורליזם בארכיטקטורה" בטכניון, חיפה.	1964-75 אודיטוריום, הר-הכרמל, חיפה. 1965 תערוכת עבודות, בצלאל, ירושלים. 1966 תערוכה נודדת של מספר עבודות: ברלין, מינכן והנובר. 1971-73 שיכון יזרעלייה מערב. 1974 תכנון רמת-הדר שלב ב' (פרס 1. לא בוצע). הצעה רעיונית לתכנון סביבת המגורים (פרס 1). עם דני גת. הצעה רעיונית ל"בנה-ביתך" (פרס 1). 1974-78 רובע מגורים, שער-עליה, חיפה. עם דני חבקיין. 1975 בית צרפתי, האוני' העברית, הר-הצופים. תכנית ליבוש חוף הים, חיפה. 1975-89 בית-חולים, נהריה. 1978 תכנית מריטיים, בת-גלים. תכנית בינוי רכס ומדרון, חיפה.
	שנברגר, יוסף 1912-1982	
	אדריכל. יליד פרנקפורט, גרמניה. בוגר המכללה הטכנית דארמשטאט (1934). עלה בהיותו בן 24 (1936) והשתקע בירושלים. תחילה עבד במע"צ של ממשלת המנדט ולאחר מכן בסוכנות היהודית במחלקה לפיתוח ירושלים. זמן מה לאחר קום המדינה פתח משרד עצמאי. מרבית עבודותיו בוצעו עבור הקהילה הדתית בירושלים. נפטר בהיותו בן 70.	

* * * *